

„RE-CVET“
TĘSTINIO PROFESINIO MOKYMO KOKYBĖS KODEKSAS

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Projekto pavadinimas: Visapusiškos tęstinio profesinio mokymo politinės sistemos: tęstinio profesinio mokymo reforma („Re-CVET“)

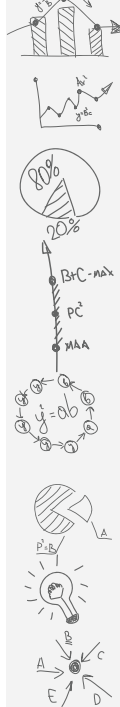
Sutarties numeris:
2015 – 2994 / 001 - 001

Projekto numeris:
567039- EPP-1-2015-1-CY-EPPKA3-CVET

Įgyvendinimo laikotarpis: 2015 m. spalio 1 d.–2017 m. lapkričio 31 d.

ISBN 978-9963-0-5416-9

Projektas finansuojamas remiant Europos Komisijai. Šis leidinys atspindi tik autorių požiūrį, todėl Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame pateikiamos informacijos naudojimą

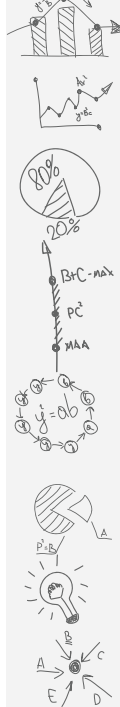

SANTRUMPA	PILNAS PAVADINIMAS
CEDEFOP	Europos profesinio mokymo plėtros centras
DSGM	Darbo, socialinės gerovės ir socialinio draudimo ministerija (Kipras)
EFQM	Europos kokybės vadybos fondas
EQAVET	Europos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo orientacinė sistema
ES	Europos Sąjunga
ESF	Europos socialinis fondas
ETF	Europos mokymo fondas
ISO	Tarptautinė standartizacijos organizacija
KNA	Kaštų ir naudos analizė
KPMPC	Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras
PDTV	Planuok–daryk–tikrink–veik (PDTV ciklas)
PPM	Pirminis profesinis mokymas
Re-CVET	„Erasmus+“ projektas „Visapusiškos tęstinio profesinio mokymo politinės sistemos: tęstinio profesinio mokymo sistemų reforma“
ŠKM	Švietimo ir kultūros ministerija (Kipras)
TPM	Tęstinis profesinis mokymas
ŽIPT	Žmogiškųjų išteklių plėtros tarnyba (Kipras)

Turinys

Įvadas.....	8
1. EQAVET įgyvendinimas.....	10
1.1 Kas yra EQAVET?	10
1.2 EQAVET pritaikymas praktikoje	14
2. Kokybės kodeksas už TPM atsakingoms nacionalinėms valdžios institucijoms.....	15
2.1 Įvadas	15
2.2 Kas turėtų sudaryti nacionalinės TPM kokybės užtikrinimo orientacinės struktūros branduolį?	16
2.3 Kokie procesai turėtų būti įtraukti į nacionalinį išorinio TPM kokybės vertinimo modelį?	21
2.4 Kokie TPM kokybės modeliai taikomi įvairiose šalyse?	28
3. Kokybės kodeksas TPM teikėjams	34
3.1 Įvadas	34
3.2 Pagrindiniai TPM kokybės užtikrinimo instituciniu lygmeniu principai	34
3.3 Kokybės vadybos sistemos dokumentacija.....	37
4. Kontrolinis TPM kokybės sąrašas	41
5. Papildoma informacija ir šaltiniai.....	43
1 paveikslas. Kokybės ciklas pagal EQAVET	10
1 lentelė. EQAVET kokybės kriterijai ir orientaciniai aprašai nacionalinėms valdžios institucijoms ir profesinio mokymo teikėjams.....	11
1 intarpas. EQAVET rodikliai.....	13
2 lentelė. Nacionalinių valdžios institucijų veiksmai TPM taikant kokybės ciklą	16
3 lentelė. Suaugusiųjų švietimo teminės darbo grupės siūlomas kokybės rodiklių rinkinys.....	19
2 paveikslas. Išorinio TPM kokybės vertinimo procesų žemėlapis	22
4 lentelė. Procesų savininkai	23
2 intarpas. Profesinio mokymo kokybės valdymo rekomendacijų aprėptis.....	33
3 paveikslas. Pagrindinės kokybės sritys profesinio mokymo įstaigoje	34
5 lentelė. TPM teikėjų veiksmai TPM taikant kokybės ciklą.....	35

ĮVADAS

Šis leidinys buvo parengtas kaip programos „Erasmus+“ projekto „Visapusiškos tęstinio profesinio mokymo politinės sistemos: tęstinio profesinio mokymo sistemų reforma („Re-CVET“)" rezultatas. Projektą inicijavo Kipro ir Lietuvos nacionalinės švietimo institucijos, siekdamos pagerinti tęstinio profesinio mokymo (toliau tekste – TPM) sistemas: padidinti mokinių TPM programose skaičių ir sustiprinti sąsajas tarp TPM ir darbo rinkos, taip padarant TPM patrauklesnį abiejų pusių naudos gavėjams (verslo įmonėms ir potencialiems darbuotojams, TPM institucijoms).

Pagrindinis „Re-CVET“ TPM kokybės kodekso tikslas – patarti ir pasiūlyti priemonių, skirtų TPM teikėjams, atsižvelgiant į jų kokybės užtikrinimo procedūras. Kodekse rekomenduojami ir pagrindiniai kokybės užtikrinimo principai TPM nacionalinėms valdžios institucijoms ir politikams. Šie principai yra paremti Europos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo orientacine sistema (angl. European Quality Assurance Reference Framework, EQAVET), ir jais būtų galima naudotis stiprinant ir vertinant TPM teikėjų veiklos kokybę.

Leidinyje yra paremtas Lietuvos ir Kipro bei kitų Europos šalių turimos praktikos analize, Europos profesinio mokymo plėtros centro (CEDEFOP) rezultatais, EQAVET tinklo informacija ir rezultatais.

Ką reiškia sąvokos „kokybė“ ir „kokybės užtikrinimas“?

Yra daugybė kokybės apibrėžimų. Šiame leidinyje naudojamas ISO 9000 standarte pateiktas kokybės apibrėžimas: „**Tai laipsnis, kuriuo vidinių savybių rinkinys atitinka reikalavimus.**“ Šis apibrėžimas nurodo, kad norint pasiekti tam tikrą kokybę turi būti nustatyti arba tarpusavyje suderinti standartai, principai ir gairės. Tai gali padaryti įstaigos darbuotojai, bendruomenė arba tam tikrais atvejais nacionalinės valdžios institucijos, ypač jeigu jos kuria ir finansuoja mokymo paslaugas.

Šio kodekso tikslas yra padėti nacionalinėms valdžios institucijoms ir profesinio mokymo teikėjams jų TPM kokybės užtikrinimo kelyje. Kokybės užtikrinimas reiškia „veiklą, susijusią su planavimu, įgyvendinimu, vertinimu, ataskaitų rengimu ir kokybės gerinimu, vykdomą siekiant užtikrinti, kad profesinis mokymas (programų turinys, mokymo programos, mokymosi rezultatų vertinimas, patvirtinimas ir t. t.) atitinka suinteresuotųjų šalių nustatytus kokybės reikalavimus“¹.

Kokybės užtikrinimo sistemos yra pagrįstos kokybės kriterijais ir rodikliais ir yra sudarytos iš išorinio kokybės vertinimo ir įsivertinimo mechanizmų, kuriuose:

- kokybės kriterijai yra apibrėžti kaip skiriamieji ženklai (arba ypatybės) TPM sistemos arba organizacijoje vykdomų TPM veiklų kokybei įvertinti;
- naudojami kiekybiniai arba kokybiniai rodikliai, jie suteikia paprastą ir patikimą pagrindą laimėjimams, kaitai ar veiklai įvertinti;
- išorinis vertinimas yra toks veiklos kokybės vertinimas, kurį atlieka su vertinama organizacija nesusiję vertintojai;
- įsivertinimas (savianalizė ar vidaus auditas) yra toks organizacijos veiklos kokybės įsivertinimas, kurio metu vienas ar daugiau asmenų vertina organizacijos, už kurios veiklą jie yra visiškai ar iš dalies atsakingi, veiklos efektyvumą.

¹ Šiame dokumente pateikiamų apibrėžimų šaltiniai: EQAVET terminų žodynas <http://www.eqavet.eu/qa/gns/glossary.aspx> ir CEDEFOP (2011). Terminų žodynas. Švietimo ir mokymo kokybė.

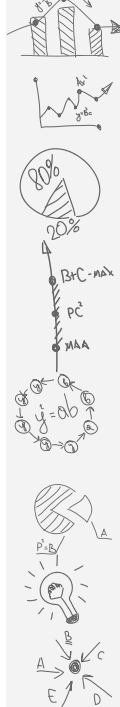
RE-CVET TĘSTINIO PROFESINIO MOKYMO KOKYBĖS KODEKSAS

Kodekso tikslas

Europos šalyse vis dažniau skatina imtis veiksmų, siekdamas pagerinti profesinio mokymo kokybę ir nustatyti nacionalinius mokymo procesų ir rezultatų kriterijus ir rodiklius, taip pat siekdamas įvertinti profesinio mokymo įstaigų veiklos kokybę. Tokie kriterijai ir rodikliai gana dažnai taikomi pirminio profesinio mokymo (PPM) srityje, tačiau TPM srityje sudėtingiau susitarti dėl bendrų rodiklių ir standartų. TPM, palyginti su jaunų asmenų mokymu, būdinga didesnė mokinių įvairovė, daugiau laiko ir dėmesio skiriama neformaliajam švietimui ir savišvietai, paslaugas teikia įvairesni mokymo paslaugų teikėjai, įskaitant įmones, nevyriausybinės organizacijas, bendruomenių centrus, taikomi lankstesni mokymo organizavimo būdai (Simon Broek ir Bert-Jan Buiskool, 2013). Be to, TPM yra labiau orientuotas į neatidėliotinus įmonių ar sektorių poreikius, apima trumpesnį laikotarpį, dėl to, baigus TPM programą, ne visada suteikiama visa kvalifikacija. TPM yra finansuojamas iš kelių šaltinių – valstybinių institucijų, asmenų ar verslo įmonių, ir yra mažiau reguliuojamas, kalbant apie mokymo turinį, sertifikavimą ir mokymo paslaugų teikimą (ICF GFK, 2013). Viso to pasekmė – nacionalinės valdžios institucijos TPM nustato skirtingus, paprastai mažiau įpareigojančius reikalavimus, todėl teikėjams tenka pagrindinė atsakomybė už jų vykdomų profesinio mokymo programų kokybę ir mokinių poreikių tenkinimą.

Šis kodeksas, ypač trečioji dalis, suteiks įžvalgų ir rekomendacijų, kaip kurti ar pagerinti savo kokybės užtikrinimo sistemą. TPM teikėjai gali šias įžvalgas ir rekomendacijas interpretuoti savo nuožiūra ir pasirinkti tinkamiausią kokybės gerinimo būdą ir sritis, ties kuriomis reikėtų susitelkti, imantis veiksmų kokybei užtikrinti.

Antrasis šio kodekso skyrius bus naudingas nacionalinėms valdžios institucijoms, atsakingoms už TPM teikėjų vertinimą arba ieškančioms būdų, kaip pagerinti jų veiklos kokybę.

1. EQAVET ĮGYVENDINIMAS

1.1 Kas yra EQAVET?

Europos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo orientacinė sistema (EQAVET) skirta profesiniam mokymui tobulinti, pasiūlant nacionalinėms valdžios institucijoms bendrų kokybės užtikrinimo priemonių. EQAVET sukūrė Europos Sąjungos (toliau tekste – ES) valstybės narės, bendradarbiaudamos su Europos Komisija. Ji patvirtinta Europos Parlamento ir Tarybos 2009 m. rekomendacijoje.

EQAVET pagrindas yra kokybės užtikrinimo ir gerinimo ciklas (planavimas, įgyvendinimas, vertinimas, peržiūra ir (arba) persvarstymas, 1 paveikslas).

1 paveikslas. Kokybės ciklas pagal EQAVET

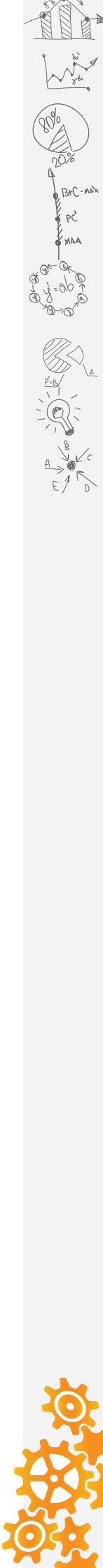
EQAVET taip pat siūlo kokybės kriterijų rinkinį kartu su aprašais ir rodikliais, kurie taikytini kokybės valdymui nacionaliniu (sistemos) ir profesinio mokymo teikėjo lygiais (1 lentelė). EQAVET taikoma PPM ir TPM, atsižvelgiant į kiekvienos valstybės narės profesinio mokymo sistemos ypatumus ir profesinio mokymo paslaugų teikėjų tipą. EQAVET nėra sistemoms ir teikėjams skirtas standartas, jį reikėtų vertinti kaip priemonių rinkinį, iš kurio kiekvienas gali pasirinkti tinkamiausius elementus, atsižvelgdamas į jų potencialią pridėtinę vertę ir vadovaudamasis nacionalinės teisės aktais ir praktika. Valstybės narės lieka visiškai atsakingos už profesinio mokymo sistemų kokybės stebėseną (Europos Parlamento ir Taryba, 2009).

RE-CVET TĘSTINIO PROFESINIO MOKYMO KOKYBĖS KODEKSAS

1 lentelė. EQAVET kokybės kriterijai ir orientaciniai aprašai nacionalinėms valdžios institucijoms ir profesinio mokymo teikėjams

Kokybės kriterijai	Orientaciniai aprašai (profesinio mokymo sistemos lygmuo)	Orientaciniai aprašai (profesinio mokymo paslaugų teikėjo lygmuo)
Planuojant atsižvelgiama į susijusių suinteresuotųjų šalių strateginę viziją ir numatomi aiškūs siekiai ir (arba) tikslai, veiksmai ir rodikliai.	Numatomi vidutinio ir ilgalaikio laikotarpio profesinio mokymo siekiai ir (arba) tikslai, susiję su Europos siekais. Nustatant profesinio mokymo skirtingų lygmenų siekius dalyvauja susijusios suinteresuotosios šalys. Remiantis specialiais rodikliais (sėkmės kriterijais) nustatomi tikslai ir stebima, kaip jų siekiama. Parengiami mokymo poreikių nustatymo mechanizmai ir procedūros. Formuojama informavimo politika, kad būtų užtikrinta optimali su kokybe susijusių rezultatų sklaida, vadovaujantis nacionaliniais ir (arba) regionų duomenų apsaugos reikalavimais. Apibrėžiami standartai ir gairės, susijusios su asmens kompetencijos pripažinimu, patvirtinimu ir sertifikavimu.	Europos, nacionalinės ir regionų profesinio mokymo politikos siekiai ir (arba) tikslai yra susieti su profesinio mokymo paslaugų teikėjų nustatomais vietos tikslais. Nustatomi aiškūs tikslai ir stebima, kaip jų siekiama. Nuolat konsultuojamasi su svarbiomis suinteresuotosiomis šalimis siekiant nustatyti konkrečius vietas ar individualius poreikius. Aiškiai padalyta atsakomybė už kokybės valdymą ir gerinimą. Planuojant veiklą, įskaitant kokybės raidą, personalas dalyvauja nuo pat pradžių. Profesinio mokymo paslaugų teikėjai vieni su kitais planuoja bendras iniciatyvas. Svarbios suinteresuotosios šalys dalyvauja analizuojant vietos poreikius. Profesinio mokymo paslaugų teikėjai vadovaujasi aiškia ir skaidria kokybės užtikrinimo sistema.
Įgyvendinimo planai rengiami konsultuojantis su suinteresuotosiomis šalimis; juose nustatomi aiškūs principai	Įgyvendinimo planai sudaromi bendradarbiaujant su socialiniais partneriais, profesinio mokymo paslaugų teikėjais ir kitomis įvairių lygmenų svarbiomis suinteresuotosiomis šalimis. Įgyvendinimo planuose numatomi reikiami išteklių, naudotojų kompetencija, paramos priemonės ir gairės. Parengiamos įgyvendinimo įvairiais lygmenimis gairės ir standartai. Į įgyvendinimo planus įtraukiamos nuostatos, susijusios su konkrečia parama mokytojams rengti. Aiškiai apibūdinamos su įgyvendinimu susijusios profesinio mokymo paslaugų teikėjų pareigos. Parengiama nacionalinė ir (arba) regionų kokybės užtikrinimo sistema, kurioje numatomos profesinio mokymo paslaugų teikėjo lygmens veiklos gairės ir kokybės standartai, užtikrinantys nuolatinį tobulėjimą ir savireguliaciją.	Ištekliai viduje paskirstomi ir (arba) skiriami taip, kad būtų pasiekti įgyvendinimo planuose išskirti tikslai. Aiškiai remiama svarbi ir glaudi partnerystė, kad būtų įgyvendinta suplanuota veikla. Strateginiame personalo kompetencijos raidos plane nustatomas mokytojų rengimo poreikis. Personalas nuolat mokosi ir bendradarbiauja su svarbiomis išorės suinteresuotosiomis šalimis, kad būtų stiprinami gebėjimai, gerinama kokybė, tobulinama veikla.

Kokybės kriterijai	Orientaciniai aprašai (profesinio mokymo sistemos lygmuo)	Orientaciniai aprašai (profesinio mokymo paslaugų teikėjo lygmuo)
Remiantis faktais, reguliariai vertinami rezultatai ir procesai	Parengiama vidaus ir išorės vertinimo metodologija. Susitariama dėl suinteresuotųjų šalių dalyvavimo stebėjimo ir vertinimo procese ir nustatoma aiški tvarka. Nacionaliniai ar regionų standartai ir procesai, susiję su kokybės gerinimu ir užtikrinimu, derinami su sektoriaus reikmėmis ir turi būti joms proporcingi. Prireikus atliekamas sistemų savęs vertinimas, taip pat vidinė ir išorinė sistemų peržiūra. Taikomos išankstinio įspėjimo sistemos. Naudojami veiklos rodikliai. Siekiant įvertinti pažangą ir nustatyti tobulėjimo sritis, reguliariai ir nuosekliai renkami svarbūs duomenys. Parengiama tinkama duomenų rinkimo metodologija, pvz., klausimynai ir rodikliai ir (arba) matavimo vienetai.	Reguliariai atliekamas savęs vertinimas, vadovaujantis nacionalinėmis ir regionų nuostatomis ir (arba) sistemomis arba pačių profesinio mokymo paslaugų teikėjų iniciatyva. Vertinami ir peržiūrimi švietimo procesai ir (arba) rezultatai, įskaitant besimokančių asmenų pasitenkinimo bei personalo veiklos bei pasitenkinimo vertinimą. Vertinimas ir peržiūra apima tinkamus ir veiksmingus mechanizmus, kuriais siekiama įtraukti vidaus ir išorės suinteresuotąsias šalis. Taikomos išankstinio įspėjimo sistemos.
Peržiūra	Visuose lygmenyse apibrėžiami peržiūros procedūros, mechanizmai ir priemonės. Procesai reguliariai peržiūrimi ir rengiami su pokyčiais susiję veiksmų planai. Sistemos atitinkamai koreguojamos. Informacija apie vertinimo rezultatus skelbiama viešai	Renkami besimokančių asmenų atsiliepimai apie asmeninę mokymosi patirtį ir apie mokymosi bei mokymo aplinką. Mokytojų atsiliepimais ir šia informacija vadovaujamosi planuojant tolesnius veiksmus. Informacija apie peržiūros rezultatus yra plačiai viešinama. Grįžtamojo ryšio ir peržiūros procedūros yra organizacijos strateginio mokymosi proceso dalis. Vertinimo rezultatai aptariami su svarbiomis suinteresuotosiomis šalimis ir parengiami tinkami veiksmų planai.

EQAVET taip pat siūlo sąrašą 10 kokybės rodiklių – jie gali būti pritaikyti sistemos ir teikėjo lygiu.

1 intarpas. EQAVET rodikliai

1. Kokybės užtikrinimo sistemų aktualumas profesinio mokymo paslaugų teikėjams:

- profesinio mokymo paslaugų teikėjų, taikančių vidines kokybės užtikrinimo sistemas, apibrėžtas įstatymais arba savo iniciatyva, dalis;
- akredituotų profesinio mokymo paslaugų teikėjų dalis.

2. Investicijos į mokytojų rengimą:

- toliau besimokančių mokytojų dalis;
- investuotos lėšos.

3. Dalyvavimo profesinio mokymo programose mastas:

- profesinio mokymo programų dalyvių skaičius (pagal programos tipą ir individualius kriterijus).

4. Profesinio mokymo programų baigimo mastas:

- asmenų, sėkmingai baigusių ir (arba) nutraukusių profesinio mokymo programas, skaičius (pagal programos tipą ir individualius kriterijus).

5. Profesinį išsilavinimą įgijusių asmenų įdarbinimas:

- profesinio mokymo srities besimokančiųjų asmenų profesinė situacija nustatytu laikotarpiu po mokymo pabaigos (pagal programos tipą ir individualius kriterijus);
- besimokančiųjų, įsidarbinusių nustatytu laikotarpiu po mokymo pabaigos, skaičius (pagal programos tipą ir individualius kriterijus).

6. Įgytų įgūdžių naudojimas darbo vietoje:

- informacija apie asmenų darbą po mokymo pabaigos (pagal programos tipą ir individualius kriterijus);
- asmenų ir darbdavių pasitenkinimas įgūdžiais ir (arba) kompetencija.

7. Nedarbo mastas (pagal individualius kriterijus).

8. Pažeidžiamų grupių skverbtis:

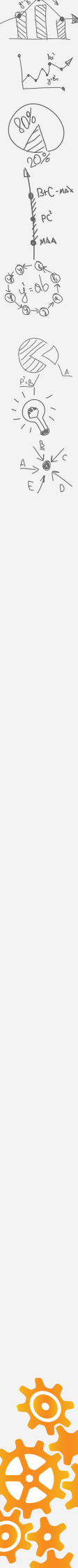
- profesinio mokymo dalyvių, priklausančių nepalankioje padėtyje esančių asmenų grupėms (apibrėžtame regione ar tyrimo teritorijoje), dalis (proc.) (pagal amžių ir lytį);
- nepalankioje padėtyje esančių asmenų grupių sėkmės dažnis (pagal amžių ir lytį).

9. Darbo rinkos mokymo poreikių nustatymo mechanizmai:

- informacija apie mechanizmus kintantiems poreikiams įvairiuose lygmenyse nustatyti;
- jų veiksmingumo įrodymai.

10. Priemonės, skirtos suteikti didesnes galimybes dalyvauti profesiniame rengime ir mokyme:

- informacija apie skirtingais lygmenimis taikomas priemones;
- jų naudingumo įrodymai.

1.2 EQAVET pritaikymas praktikoje

EQAVET žiedinė kokybės gerinimo schema pagrįsta Demingo ciklu „Planuok–daryk–tikrink–veik“ (PDTV), o tai reiškia, kad:

- **planavimas** turėtų būti grindžiamas strategine vizija ir turi apimti nustatytus tikslus / uždavinius, veiksmus ir rodiklius;
- **veiksmų įgyvendinimo** planai, siekiant užtikrinti, kad bus įgyvendinta vizija, atlikti uždaviniai ir pasiekti tikslai, turi būti nustatomi tuo etapu, kai planuojami reikalingi resursai, suinteresuotųjų šalių įtraukimas ir parama darbuotojams, dalyvaujantiems įgyvendinant veiksmų planą;
- turi būti reguliariai atliekamas veiklos efektyvumo ir pasiektų rezultatų **vertinimas** (išorinis ar vidinis), taip pat mokinių, darbuotojų ir išorės suinteresuotųjų šalių pasitenkinimo vertinimas siekiant įvertinti pažangą ir nustatyti tobulintinas sritis;
- gauti vertinimo rezultatai turi būti **peržiūrimi** siekiant parengti numatomų pokyčių planus, taigi pradėdant **naują kokybės ciklą**. Korekciniai ir prevenciniai veiksmai turi būti planuojami ir įgyvendinami. Vertinimo proceso rezultatai turi būti aptariami su vidaus ir išorės suinteresuotosiomis šalimis. Rekomenduojama, kad informacija apie peržiūros rezultatus būtų viešai prieinama.

Pagrindinis EQAVET principas yra reguliarus ir sisteminis kokybės ciklo taikymas. Įsipareigojimas jį taikyti iš tiesų pagerina veiklos ir paslaugų kokybę. Svarbu nepamiršti, kad vidaus kokybės vadybos sistemų (pavyzdžiui, ISO, EFQM ir kitų) taikymas neprieštarauja EQAVET; EQAVET nenustato jokių privalomų reikalavimų. Kokybės ciklas yra pagrindinis bet kurios veiksmingos vidaus kokybės vadybos sistemos ir kokybės kultūros elementas profesinio mokymo įstaigose (CEDEFOP, 2015).

Nacionalinės institucijos ir TPM teikėjai gali naudoti kitus du EQAVET elementus, t. y. kokybės kriterijus ir rodiklius:

- kokybės kriterijai kartu su aprašais (1 lentelė) paaiškina kokybės ciklo veikimo prielaidas ir ypatumus;
- dešimt EQAVET rodiklių (1 intarpas) sudaro pagrindinių rodiklių sistemą, skirtą mokymo procesų ir rezultatų kokybei įvertinti. TPM teikėjai ir nacionalinės valdžios institucijos gali parengti arba pritaikyti savo rodiklius, remdamiesi šiuo sąrašu.

EQAVET pabrėžia suinteresuotųjų šalių įtraukimą į kokybės užtikrinimo veiksmus visais kokybės ciklo etapais. Suinteresuotosios šalys suprantamos kaip „žmonės, grupės ar subjektai, kurie turi tam tikrą vaidmenį ir interesą siekti tikslų ir įgyvendinti profesinio mokymo politiką ar profesinio mokymo programą. Jie apima bendruomenę, kurios padėtį šia politika arba programa siekiama pakeisti; darbuotojus, kurie vykdo veiklą; politikos ir programų vadovus, kurie prižiūri, kaip politika ar programa įgyvendinama; sprendimus priimančius asmenis, kurie numato veiksmų, susijusių su politika ar programa, eigą; ir rėmėjus, kritikus ir kitus asmenis, kurie daro įtaką politikai ar programos aplinkai“.

2. KOKYBĖS KODEKSAS UŽ TPM ATSAKINGOMS NACIONALINĖMS VALDŽIOS INSTITUCIJOMS

2.1 Įvadas

Nacionalinės valdžios institucijos, atsakingos už TPM, gali daryti įtaką TPM teikėjų veiklai ir remti šios veiklos kokybę, apibrėžiant ir įgyvendinant nacionalines TPM kokybės orientacines struktūras, kokybės sistemas ir kokybės užtikrinimo priemones.

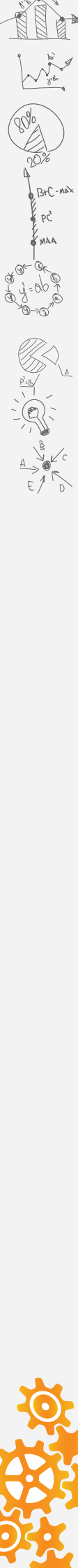
Simon Broek ir Bert-Jan Buiskool (2013) nurodo šiuos skirtumus tarp kokybės orientacinės struktūros, kokybės sistemų ir kokybės instrumentų:

- **kokybės orientacinė struktūra** yra visa apimanti nuoroda į rekomenduojamas kokybės sampratas, modelius, kriterijus ir rodiklius, ir jie gali būti įtraukti į kokybės sistemas. Šią struktūrą galima nustatyti teisės aktuose, arba įtraukti į politikos dokumentus ar suinteresuotųjų šalių susitarimus;
- **kokybės sistemos** yra konkrečios sistemos, jos yra įgyvendinamos nacionaliniu, regioniniu ar sektoriaus lygiu, pavyzdžiui, akreditavimo sistemos arba kokybės ženklai, dėl kurių individualūs teikėjai turi teikti paraiškas arba kurie jiems yra suteikiami. Jos apima kokybės kriterijus, rodiklius ir kokybės užtikrinimo tvarką. TPM teikėjai gali turėti savo kokybės užtikrinimo sistemų, taikomų organizaciniu lygmeniu;
- **kokybės užtikrinimo priemonės** yra įgyvendinamos sistemos ir mokymo teikėjų lygmeniu ir apima veiklos kokybės įsivertinimą ir išorinį vertinimą.

EQAVET kontekste kokybės orientacinė struktūra atitinka šalyje naudojamas priemones kokybei užtikrinti; ES valstybėms narėms buvo rekomenduojama iki 2011 m. nustatyti „kaip prireikus tobulinti kokybės užtikrinimo sistemas nacionaliniu lygmeniu ir kuo geriau pasinaudoti EQAVET, į šį procesą įtraukiant socialinius partnerius, regionų bei vietos valdžios institucijas ir visas kitas svarbias suinteresuotąsias šalis, vadovaujantis nacionalinės teisės aktais ir praktika“. Apibrėždamos nacionalinio lygio (ar regiono, kur tinkama) kokybės orientacinę struktūrą, institucijos formuoja kokybiško TPM viziją bei strategiją ir nustato kokybės sistemas ir kokybės užtikrinimo priemones, kurių reikia remiant šios vizijos įgyvendinimą, taip pat reikiamas struktūras ir išteklius. Pasak Conti (2010), „kokybės valdymas turėtų <...> pirmiausia būti apibrėžtas sistemos lygiu, ir tada nuosekliai nukreiptas į žemesnius lygmenis (posistemius, būdus ir priemones)“ (ETF, 2014).

Nacionalinės valdžios institucijos reguliuoja TPM mažesniu mastu negu PPM kalbant apie TPM vykdymui ir mokymo programoms nustatytus reikalavimus. Taip yra todėl, kad TPM yra kitokio pobūdžio mokymas: čia didesnė mokinių įvairovė, daugiau laiko ir dėmesio skirta neformaliajam švietimui ir savišvietai, įvairesni mokymo paslaugų teikėjai, trumpesnis mokymo laikotarpis, todėl ne visada suteikiama visa kvalifikacija, įvairesni finansavimo šaltiniai ir t. t. Taigi nacionalinės valdžios institucijos daugelyje šalių pasirenka taikyti su kokybe susijusius reikalavimus valstybės finansuojamam TPM. Be to, mokymo kokybės reikalavimus gali nustatyti ir kitos organizacijos, kurios užsako ir finansuoja mokymo paslaugas. Todėl profesinio mokymo kokybei užtikrinti retai taikoma vieninga sistema ir gali būti, kad TPM teikėjas turi atitikti keletą reikalavimų tuo pačiu metu, atsižvelgiant į finansavimo šaltinį ir posistemės tvarką (IGF 2013).

Kokybės sistemos turi veikti, jei baigus formalųjį TPM, suteikiama oficialiai pripažinta kvalifikacija. Nacionalinės valdžios institucijos yra šių kvalifikacijų savininkės ir jos yra suinteresuotos, kad šios kvalifikacijos būtų suteiktos pagal nacionalinę kvalifikacijų sandarą, įtrauktos į bendrąją kvalifikacijų sistemą ir atitiktų darbo rinkos poreikius. Tai, kad egzistuoja mokymo procesų ir kvalifikacijų kokybės užtikrinimo sistemos, taip pat parodo mokiniams, kad jie gali pasitikėti mokymu ir jo rezultatais (žiniomis, įgūdžiais ir įgytų kompetencijų kokybe).

2.2 Kas turėtų sudaryti nacionalinės TPM kokybės užtikrinimo orientacinės struktūros branduolį?

Pagrindiniai elementai

Nacionalinę kokybės užtikrinimo orientacinę struktūrą turėtų sudaryti šie elementai (ETF, 2014):

- aiškiai užsibrėžti tikslai ir uždaviniai tolesnei TPM plėtrai ir jo gerinimui, jie būtų nuolat peržiūrimi ir pritaikomi, atsižvelgiant į ciklinio darbo rezultatus („Planuok–daryk–tikrink–veik“ – PDTV ciklas);
- rodiklių rinkinio apibrėžimas, skirtas užsibrėžtiems uždaviniams ir jų poveikiui įvertinti: indėlio, rezultatų, konteksto ir proceso rodikliai;
- pagrindinių suinteresuotųjų šalių tarpusavio susitarimas dėl metodologinių ir procesinių principų, kuriais bus paremtas sistemos įgyvendinimas.

Nacionalinės valdžios institucijos kartu su suinteresuotosiomis šalimis turėtų apsvarstyti TPM kokybės sampratą ir būdus TPM kokybei vertinti ir gerinti.

Kokybės ciklo naudojimas

Kurdamos nacionalinio lygmens priemonės, skirtas TPM kokybei gerinti, nacionalinės valdžios institucijos turėtų apsvarstyti kokybės užtikrinimo ciklo veikimą (planavimą, įgyvendinimą, vertinimą ir peržiūrą, žr. 1 skyrių ir 2 lentelę). Planavimo etapu turi būti parengta strateginė TPM vizija ir TPM kokybės užtikrinimo priemonės, įskaitant tikslus / uždavinius, veiksmus ir rodiklius, tada turi būti parengti įgyvendinimo veiksmų planai, atliekama jų įgyvendinimo stebėseną ir atlikti korekciniai ir prevenciniai veiksmai. Nacionalinės valdžios institucijos taip pat turėtų remti ir skatinti kokybės ciklo veikimą TPM teikėjo lygmeniu.

2 lentelė. Nacionalinių valdžios institucijų veiksmai TPM taikant kokybės ciklą

Kokybės ciklo etapas	Nacionalinių valdžios institucijų veiksmai
Planavimas	Numatykite vidutinio ir ilgalaikio laikotarpio TPM siekius / uždavinius ir susiekite juos su Europos siekiais. Į procesą įtraukite suinteresuotąsias šalis. Susitarkite dėl TPM kokybės sampratos ir pagal tai nustatykite priemones TPM kokybei užtikrinti. Pasirinkite tokį modelį, kuris atitinka jūsų kontekstą ir kurį galima kontroliuoti (valdyti). Atsižvelkite į TPM kokybės užtikrinimo institucinę struktūrą. Remdamiesi specialiais rodikliais (sėkmės kriterijais), nustatykite tikslus. Sukurkite mechanizmus ir procedūras, skirtas nustatyti visuomenės mokymosi poreikiams, kuriuos galėtų tenkinti TPM sistema. Nustatykite informavimo politiką, skirtą rezultatų sklaidai. Nustatykite standartus ir gaires, susijusius su asmens kompetencijos pripažinimu, patvirtinimu ir sertifikavimu.
Įgyvendinimas	Nustatykite įgyvendinimo planus. Į procesą įtraukite suinteresuotąsias šalis. Numatykite reikiamus išteklius ir pagalbą mokytojams. Užtikrinkite, kad mokytojai galėtų dalyvauti tobulinant kvalifikaciją, plėskite mokymų pasiūlą. Kai reikia, apsvarstykite mokytojų atestavimo sistemos sukūrimą, remdamiesi jų dalyvavimu kvalifikacijos tobulinimo veiklose. Numatykite reikiamus išteklius ir pagalbą personalui, įtrauktam į TPM kokybės užtikrinimo priemones. Išaiškinkite TPM teikėjų ir kitų susijusių pusių atsakomybes įgyvendinimo procesuose. Sukurkite TPM teikėjams kokybės užtikrinimo gaires ir kokybės standartus, kad jie skatintų nuolatinį tobulėjimą. Teikite metodinę pagalbą ir konsultacijas TPM teikėjams, kuriems reikia patarimo kokybės užtikrinimo klausimais. Teikite pagalbą ekspertams, komitetų nariams ir kitiems asmenims ar organizacijoms, susijusioms su išoriniu TPM kokybės vertinimu ar kokybės užtikrinimu.

Kokybės ciklo etapas	Nacionalinių valdžios institucijų veiksmai
Vertinimas	Parenkite reguliaraus ir sistemingo vertinimo metodologiją, apimančią vidaus ir išorės vertinimą. Pasikliaukite jau taikoma patirtimi ir pritaikykite ją savo kontekstui. Numatykite ir įtraukite suinteresuotąsias šalis į stebėsenos ir vertinimo procesus. Numatykite ir sukurkite išankstinio perspėjimo sistemas, kad jos kuo anksčiau padėtų nustatyti ir iš anksto įspėtų apie kylančias grėsmes. Sukurkite ir taikykite veiklos rodiklius. Parenkite tinkamą duomenų rinkimo metodologiją ir priemones. Reguliariai ir nuosekliai rinkite svarbius duomenis, kad jie vėliau būtų naudojami įvertinti pažangai ir nustatyti tobulėjimo sritis.
Peržiūra	Apibrėžkite peržiūros procedūras, mechanizmus ir priemones visuose lygmenyse. Reguliariai peržiūrėkite procesus ir renkite pokyčių veiksmų planus. Atitinkamai koreguokite TPM pasiūlą. Atitinkamai koreguokite TPM kokybės užtikrinimo priemones. Viešai skelbkite informaciją apie TPM kokybės užtikrinimą.

Adaptuota pagal Europos Parlamento ir Tarybos rekomendaciją dėl Europos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo orientacinės sistemos sukūrimo (EQAVET) (2009).

Aiškumas dėl TPM teikiančių įstaigų

Nacionalinės valdžios institucijos turėtų nuspręsti dėl minimalių reikalavimų institucijoms, norinčioms teikti TPM per akreditavimo, licencijavimo arba sertifikavimo sistemas. Turi būti aišku, kas gali siūlyti kursų ar kvalifikacijų. Pastaruoju atveju reikalavimai turėtų būti apibrėžti teisės aktuose.

Institucinė sistema

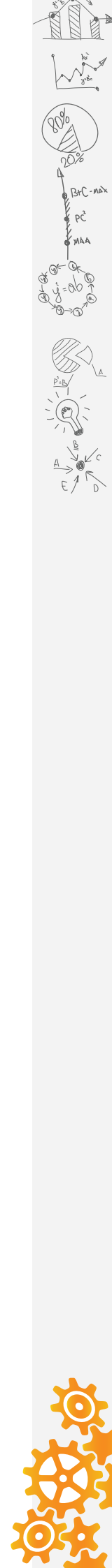
Nacionalinės valdžios institucijos turėtų sukurti nacionalinę kokybės užtikrinimo orientacinę struktūrą. Ji turi būti įgyvendinama (kontroliuojama) ir atitikti TPM valdymo institucinę struktūrą ir TPM teikėjų tipą. Nacionalinės valdžios institucijos turi būti įsipareigojusios vykdyti ir tobulinti tokią struktūrą. Prireikus gali būti įsteigiami papildomi patariamieji organai, neformaliosios platformos ir tinklai esamai institucinei struktūrai palaikyti.

Veiklos kokybės įsivertinimas prieš išorinį vertinimą

Nacionalinės valdžios institucijos turėtų atidžiai apsvarstyti TPM teikėjų veiklos kokybės įsivertinimo ir išorinio vertinimo procedūras. Veiklos kokybės įsivertinimo procedūros neturėtų reikalauti daug laiko ar didelio duomenų kiekio. Jų pagrindinis tikslas – gerinti TPM teikėjų veiklą. Išorinio vertinimo metodų yra daug: nuo dviejų ar kelių organizacijų tarpusavio vertinimo (angl. peer-review) iki kontrolės institucijų atliekamo patikrinimo / inspekcijos. Organizacijų tarpusavio kokybės vertinimas apima organizacijos veiklos kokybės įsivertinimą ir išorinį vertinimą, jį atlieka „tą patį statusą turintys asmenys“ kartu su asmenimis, kurių veiklos našumas yra tikrinamas (t. y. to paties lygmens asmenys / kolegos). Tarpusavio vertinimas gali būti atliekamas nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu. Tarptautiniu lygmeniu tarpusavio vertinimai jau buvo sėkmingai atlikti PPM ir TPM srityse vykdant ES projektus.

Europos tarpusavio vertinimo metodika ir pagalbinės priemonės prieinamos nuo 2007-ųjų². Iš pradžių ši vertinimo metodika buvo sukurta PPM, o vėliau buvo perkelta į suaugusiųjų švietimo sritį. Viena iš naujausių iniciatyvų suaugusiųjų švietimo sektoriuje yra tarptautinis programos „Erasmus+“ projektas PRALINE – „Suaugusiųjų švietimo tarpusavio vertinimas, tobulinant formalųjį ir neformalųjį švietimą“. Čia tarpusavio vertinimo metodologija ir

² <http://www.peer-review-network.eu>.

instrukcijos kartu su pagalbinėmis priemonėmis, kurias sudaro kokybės vertinimo sritys ir rodikliai, buvo peržiūrėtos ir pritaikytos suaugusiųjų švietimui³. Nacionalinės valdžios institucijos turėtų pasirinkti vertinimo metodą, atsižvelgdamos į turimus išteklius, tvarumą ir faktinę vertinimo atlikimo naudą. Veiklos kokybės įsivertinimo ar išorinio vertinimo nauda nuo pat pradžių turi būti aiški TPM teikėjams. Jei abi šios priemonės yra naudojamos, jos turi būti suderintos, įsivertinimo ir išorinio vertinimo kriterijai ir rodikliai turi atitikti vienas kitą, išorinis vertinimas turėtų būti grindžiamas įsivertinimo rezultatais. TPM paslaugų teikėjai turėtų būti skatinami ir motyvuojami paskelbti vertinimo rezultatus. Vidinio ir išorinio vertinimo suderinimo procesai pateikiami 2.3 skirsnyje.

Bendru susitarimu nustatyti kokybės rodikliai

Nacionalinės valdžios institucijos kartu su pagrindinėmis suinteresuotosiomis šalimis, įskaitant TPM teikėjus, gali nuspręsti sukurti konkrečius kokybės vertinimo kriterijus ir rodiklius sistemos sėkmei įvertinti. TPM teikėjams gali būti suteikta tam tikra laisvė nuspręsti, kokie rodikliai ir kriterijai bus naudojami jų veiklos kokybės įsivertinimo ataskaitose. Rodikliai gali būti taikomi tiek sistemos, tiek TPM teikėjo lygmeniu. Rodiklių, integruotų į nacionalines kokybės užtikrinimo orientacines struktūras, pavyzdžiai (ICF 2013b):

- Vokietijoje pagal AZAV QA sistemą reikalaujama, kad teikėjai atitiktų minimalius kriterijus, paremtus įsidarbinimo galimybių rodikliu;
- Suomijoje kokybės vadybos rekomendacijose profesinio mokymo teikėjams yra apibrėžti kiekvieno kokybės ciklo etapo rodikliai. Jie sukurti atsižvelgiant į sistemoje apibrėžtas skirtingas profesinio mokymo meistriškumo charakteristikas. Šiuos rodiklius profesinio mokymo teikėjai naudoja savo noru (žr. Suomijos pavyzdį toliau);
- Nyderlanduose kontrolės kokybės užtikrinimo struktūra (ji taikoma ir TPM) yra pagrįsta rodiklių sistema;
- Jungtinėje Karalystėje (Anglijoje) įvairiais kokybės užtikrinimo aspektais rūpinasi „Skills Funding Agency“ (lgūdžių lavinimo finansavimo agentūra) ir „Ofsted“ (kontrolės įstaiga). Jos taiko rodiklius, skirtus profesinio mokymo teikėjų veiklos rezultatams įvairiose srityse įvertinti.

Remiantis rodiklių naudojimo ES valstybėse narėse analize ir jų palyginimu su EQAVET rodiklių sąrašu (ICF 2013b), dažniausiai naudojami rodikliai yra susiję su duomenimis apie akredituotus paslaugų teikėjus, mokinius ir mokymo programas baigusius asmenis ir duomenimis apie nedarbą.

Rengiant ar peržiūrint nacionalinio arba tiekėjo lygmens rodiklių sąrašą galima atsižvelgti į EQAVET rodiklius (1 skyrius)⁴. Be to, šiuo tikslu galima panaudoti teminės darbo grupės sudarytą „Suaugusiųjų mokymosi kokybės rodiklių sąrašą“ (2013) (3 lentelė).

³ <http://www.praline-project.eu/>.

⁴ Daugiau informacijos apie EQAVET rodiklius rasite EQAVET rodiklių priemonių rinkinyje: http://www.eqavet.eu/Libraries/Working_Groups/EQAVET_Indicators_Toolkit_final.sflb.ashx.

3 lentelė. Suaugusiųjų švietimo teminės darbo grupės siūlomas kokybės rodiklių rinkinys

1 rodiklis. Kokybės užtikrinimo sistemos:

- nacionaliniu mastu pripažintų akredituotųjų paslaugų teikėjų skaičius;
- teikėjų, naudojančių kokybės užtikrinimo sistemas, skaičius.

2 rodiklis. Suaugusiųjų mokymosi programų prieinamumas:

- akredituotųjų paslaugų teikėjų skaičius, tenkantis gyventojų skaičiui;
- dalyvavimo lygis regionuose;
- suaugusiųjų mokymosi programose dalyvaujančių pažeidžiamų asmenų grupių dalis.

3 rodiklis. Darbuotojų kokybė:

- licencijuotųjų specialistų iš pripažintų programų skaičius;
- licencijuotųjų specialistų, dalyvaujančių kvalifikacijos tobulinimo programose, skaičius.

4 rodiklis. Informacijos prieinamumas ir orientavimas:

- lanksti prieiga prie informacijos ir orientavimo, įskaitant prieigos taškų regionuose skaičių;
- prieigos taškų skaičius, tenkantis vienam gyventojui;
- nacionalinio lygmens renginių ir veiklų, kasmet skirtų skatinti suaugusiesiems mokytis, skaičius;
- suaugusiųjų, turinčių prieigą prie reguliarių orientavimo paslaugų, procentinė dalis;
- suaugusiųjų išlaikymo mokymosi programose lygis.

5 rodiklis. Suaugusiųjų mokymo programų lyderystė ir jų valdymas:

- programų baigimo lygis;
- laimėjimų lygis;
- pažangos lygis;
- aukštas mokinių pasitenkinimo lygis;
- finansinis programos veiksmingumas (arba išlaidos 1 mokiniui) / investicinė grąža;
- lygis, iki kurio pasiekti biudžeto ir finansavimo tikslai.

6 rodiklis. Rezultatai:

- programą baigusią dalyvių, kurių užimtumas trunka 6 mėnesius, dalis;
- suinteresuotųjų šalių, kurios nurodė, kad įgyti mokinių įgūdžiai atitinka įgūdžių paklausą, dalis;
- dalyvių, nurodančių didesnę naudą iš suaugusiųjų mokymosi, įskaitant poveikį jų socialiniam gyvenimui, jų kaip piliečių gyvenimui ir poveikį sveikatai, dalis;
- dalyvių, kurių užimtumo padėtis pagerėjo, dalis;
- dalyvių, kurie baigę mokymo programą įgijo kvalifikaciją, dalis;
- dalyviai, kurie baigę mokymosi programą toliau mokosi.

7 rodiklis. Indėlis į ekonomikos augimą ir mokinių socialinę įtrauktį:

- nedarbo lygis;
- savanorystės lygis;
- augimo tempas mažų ir vidutinių įmonių sektoriuje;
- ekonomiškai neaktyvių gyventojų dalis;
- vietinių, regioninių ir nacionalinių institucijų, bendradarbiaujančių su socialiniais partneriais, dalis;
- institucijų / įstaigų, teikiančių suaugusiųjų mokymo paslaugas vietos, regioniniu ir nacionaliniu lygmenimis, bendradarbiaujančių su socialiniais partneriais, dalis.

8 rodiklis. Mechanizmai, skirti nustatyti mokymo poreikiams darbo rinkoje:

- pagrindinių sektorių, kuriems atstovauja darbdavių organai su aiškiai apibrėžtais vaidmenimis, dalis;
- pastangos siekiant užtikrinti suaugusiųjų mokymosi aktualumą pagal darbo rinkos poreikius.

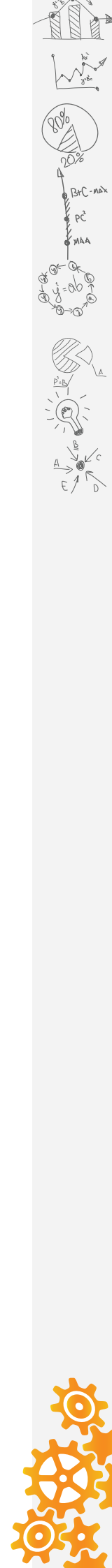
9 rodiklis. Neformaliojo švietimo ir savišvietos patvirtinimas:

- suaugusiųjų, įgyjančių neformaliojo švietimo ir savišvietos patvirtinimą, skaičius;
- informacijos prieigos taškų / specialistų, tenkančių vienam gyventojui, skaičius.

10 rodiklis. Kvalifikacijų sistema:

- diplomų, sertifikatų, išduotų pagal nacionalinės kvalifikacijų sandaros standartus, skaičius.

Šaltinis: Suaugusiųjų švietimo kokybės specialioji darbo grupė (2013)

Kuriant / peržiūrint TPM kokybės rodiklių sąrašą svarbu atkreipti dėmesį į rodiklio tinkamumą siekiant įvertinti TPM ir visuomenės / ekonominius rezultatus, rodiklio potencialą TPM pažangai įrodyti, jo tikslumą, patikimumą ir pagrįstumą.

Nacionalinės valdžios institucijos gali arba lyginti TPM teikėjus, atsižvelgdamos į apibrėžtus rodiklius, arba paskatinti juos stebėti savo veiklos rezultatus ir naudoti rodiklius savo noru. Kuriant nacionalinę TPM kokybės užtikrinimo orientacinę struktūrą, patartina nustatyti savanoriškai taikytinus rodiklius, nes sisteminis duomenų rinkimas gali užimti daug laiko ir TPM teikėjai gali atsisakyti šios iniciatyvos. Nacionalinės valdžios institucijos turėtų atsižvelgti į tai, kokie administraciniai duomenys jau surinkti ir kokios būtų naujo duomenų rinkimo išlaidos. Nacionalinės valdžios institucijos taip pat turėtų apsvarstyti, kokių išteklių reikia surinktiems duomenims administruoti ir analizuoti nacionaliniu lygmeniu.

Pasinaudojimas esama šalies TPM teikėjų kokybės užtikrinimo praktika

Kurdamos arba gerindamos nacionalinę TPM kokybės užtikrinimo orientacinę struktūrą, sistemas ir priemones, nacionalinės valdžios institucijos turėtų apsvarstyti ir remtis esamomis TPM kokybės užtikrinimo praktikomis ir tomis PPM praktikomis, kurios pasiteisino (pavyzdžiui, kokybės rodikliai, gairės, veiklos įsivertinimo ir išorinio vertinimo metodai).

TPM teikėjai jau gali turėti vidines kokybės vadybos sistemas ar vykdyti PPM, todėl jiems turėtų būti leista kurti savo pačių TPM kokybės užtikrinimo priemones, remiantis savo patirtimi. Vienas iš sprendimų yra nustatyti kokybės sertifikavimo sistemų sąrašą, kurios yra pripažintos kaip pakankamai patvirtinančios mokymo kokybės lygį ir nereikalauja papildomų TPM kokybės užtikrinimo priemonių (žr. toliau pateiktą Austrijos pavyzdį).

Mechanizmai ir procedūros, skirti mokymo poreikiams nustatyti

Įvairūs nacionaliniai, regioniniai ir teikėjo lygio mechanizmai, pavyzdžiui, trumpalaikės ar ilgalaikės darbo rinkos ir profesijų analizės bei prognozės, absolventų stebėjimo sistemos, darbo rinkos analizė ir ekonometriniai tyrimai, yra naudojami siekiant pagerinti švietimo reagavimą į dabartinius ir būsimus darbo rinkos ir visuomenės poreikius ir sumažinti švietimo sistemoje įgyjamų ir darbui reikalingų įgūdžių neatitikimą. Veiksmingas šių mechanizmų generuojamos informacijos taikymas kvalifikacijos kūrimo ir pasiūlos procesuose padėtų siekiant pakeisti mokymą taip, kad nuo orientavimosi į pasiūlą būtų pereita prie orientavimosi į paklausą. Informacijos analizė ir jos taikymas planuojant, įgyvendinant ir peržiūrint mokymo paslaugas išlieka tokia pat sudėtinga užduotis, kaip ir informacijos kokybės užtikrinimas. Realiai jau egzistuoja daug potencialių mechanizmų ir duomenų šaltinių, kuriuos naudojant galima nustatyti mokymo poreikius (pavyzdžiui, mokymo programų, mokinių ir absolventų registrai, mokesčių inspekcijos ir įdarbinimo tarnybų duomenys, gyventojų migracijos registrai).

Kad mokymo poreikių analizė ir prognozavimas būtų veiksmingesnis ir efektyvesnis, svarbu sujungti ir suderinti šiuos mechanizmus ir duomenų šaltinius, sumažinti dubliavimąsi ir pasiekti, kad jie būtų naudojami sistemingai ir reguliariai. Pavyzdžiui, Lietuva šiuo metu kuria žmogiškųjų išteklių stebėsenos sistemą, ji naudos duomenis iš aštuonių skirtingų registrų ir daugelis duomenų bus automatiškai atnaujinami. Be to, nacionalinės valdžios institucijos turėtų nustatyti tvarką, kaip būtų reaguojama į mokymo poreikių informaciją, ir tobulinti atsakingųjų institucijų ir TPM teikėjų gebėjimus analizuoti ir panaudoti šią informaciją. Ir, pagaliau, labai svarbu įtraukti TPM sistemą į mokymo poreikių nustatymo grandinę.

TPM teikimo stebėsenos ir stebėsenos rezultatų panaudojimas priimant sprendimus profesinio mokymo politikoje

Reikia nacionaliniu lygmeniu sukurtos sistemos, kad ją taikant būtų renkami duomenys apie TPM teikimą, remiantis nustatytais veiklos rodikliais. Surinkta informacija turi būti analizuojama ir naudojama taip, kad būtų nustatytos TPM teikimo stipriosios ir silpnosios pusės, apibrėžtos tobulintinos sritys, planuojami korekciniai ir

RE-CVET TĖSTINIO PROFESINIO MOKYMO KOKYBĖS KODEKSAS

prevenciniai veiksmai. Vertinimo proceso rezultatai turėtų būti aptarti su suinteresuotosiomis šalimis ir viešai paskelbti.

Suinteresuotųjų šalių dalyvavimas

Vienas iš pagrindinių bet kokios kokybės užtikrinimo sistemos elementų yra suinteresuotųjų šalių dalyvavimas. Pagrindinės suinteresuotosios šalys turi dalyvauti nustatant TPM tikslus, kuriant kvalifikacijas, vertinant mokinius. Į jas turi būti kreipiamasi visais kokybės ciklo etapais ir jos turi būti nuolat informuojamos apie nacionalinės kokybės užtikrinimo orientacinės struktūros įgyvendinimą ir su ja susijusias kokybės užtikrinimo priemones. Vienas iš sprendimų yra suformuoti patariamąjį suinteresuotųjų šalių organą TPM kokybės klausimams spręsti. Tokia įstaiga galėtų analizuoti TPM kokybės vertinimo duomenis, stebėti nacionalinės kokybės užtikrinimo orientacinės struktūros įgyvendinimą, teikti politikos rekomendacijas ir t. t.

Kokybės užtikrinimo sistemose privalo būti numatytas kvalifikacijų kūrimas ir suteikimas

Tai ypač svarbu įgyvendinant nacionalinę kvalifikacijų sandarą. Kvalifikacijos, suteikiamos TPM sistemoje, yra tokios pat svarbios kaip kvalifikacijos, suteikiamos PPM ar aukštojo mokslo sistemose, todėl TPM sistemoje turi būti įdiegti mechanizmai, skirti kvalifikacijų sukūrimo (standartai, mokymo programos), įgyvendinimo (sertifikavimo sistemos, kokybės kontrolė) ir suteikimo (egzaminų kokybė) kokybei užtikrinti.

Informavimo politika

TPM teikėjai privalo būti motyvuoti skleisti kokybės įsivertinimo ir išorinio vertinimo rezultatus. Nacionalinės valdžios institucijos taip pat turėtų skleisti informaciją apie kokybės vertinimo ir peržiūros rezultatus, TPM stipriąsias ir silpnąsias puses, apie priemones, kurių reikėtų imtis. Diskusijos apie TPM kokybę su jo teikėjais ir suinteresuotosiomis šalimis per konferencijas, platformose ir tinkluose taip pat turėtų būti skatinamos.

TPM teikėjų motyvacija

Nacionalinės valdžios institucijos turėtų apsvarstyti, kas motyvuoja TPM teikėjus imtis kokybės užtikrinimo ir gerinimo priemonių. Pavyzdžiui, nacionalinės valdžios institucijos galėtų nuspręsti finansiškai remti TPM teikėjų kokybės užtikrinimo priemones arba skirti finansavimą tik tuo atveju, jei teikėjai įrodo savo įsipareigojimą siekti kokybės ir turi susikūrę vidines kokybės užtikrinimo sistemas. Be to, būtų galima įdiegti nefinansinės paramos priemones, pavyzdžiui, sukurti nacionalines gaires TPM teikėjams, mokymo medžiagą, pasiūlyti mokymo kursų, organizuoti gerosios patirties konkursus, teikti paramą teikėjų tinklams ir t. t.

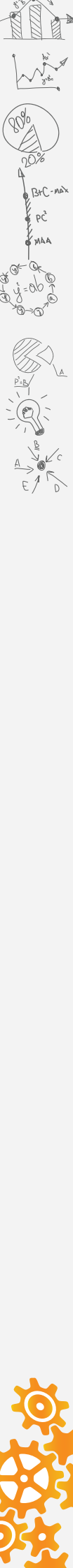
2.3 Kokie procesai turėtų būti įtraukti į nacionalinį išorinio TPM kokybės vertinimo modelį?

Šioje dalyje siūlomas teorinis TPM vertinimo modelis, remiantis išorinio profesinio mokymo vertinimo modeliu (UAB „JOSTRA“ ir UAB „ORO INCORPORATE“, 2016). Šis modelis buvo sukurtas 2015 m. įgyvendinant Europos socialinio fondo (ESF) projektą „Profesinio mokymo kokybės išorinis vertinimas“ (Nr. VP1-2.2-ŠMM-04-V-03-002). Jis buvo pasiūlytas išoriniam profesinio mokymo sistemos vertinimui ir iki šiol buvo nevisiškai įgyvendintas.

Nacionaliniam TPM vertinimo modeliui labai svarbu turėti stabilų institucijų tinklą su aiškiai nustatytomis atsakomybėmis. Į TPM vertinimo procesus turėtų būti įtrauktos šios įstaigos (2 paveikslas):

- Švietimo ministerija;
- įstaiga, kurią paskiria Švietimo ministerija ir kuri yra atsakinga už išorinio kokybės vertinimo organizavimą, valdymą ir vykdymą, taip pat TPM įstaigų konsultavimą. Lietuvoje tokį vaidmenį atlieka Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras (KPMPC). Šioje dalyje tokia įstaiga bus vadinama Kokybės užtikrinimo agentūra;
- TPM įstaiga.

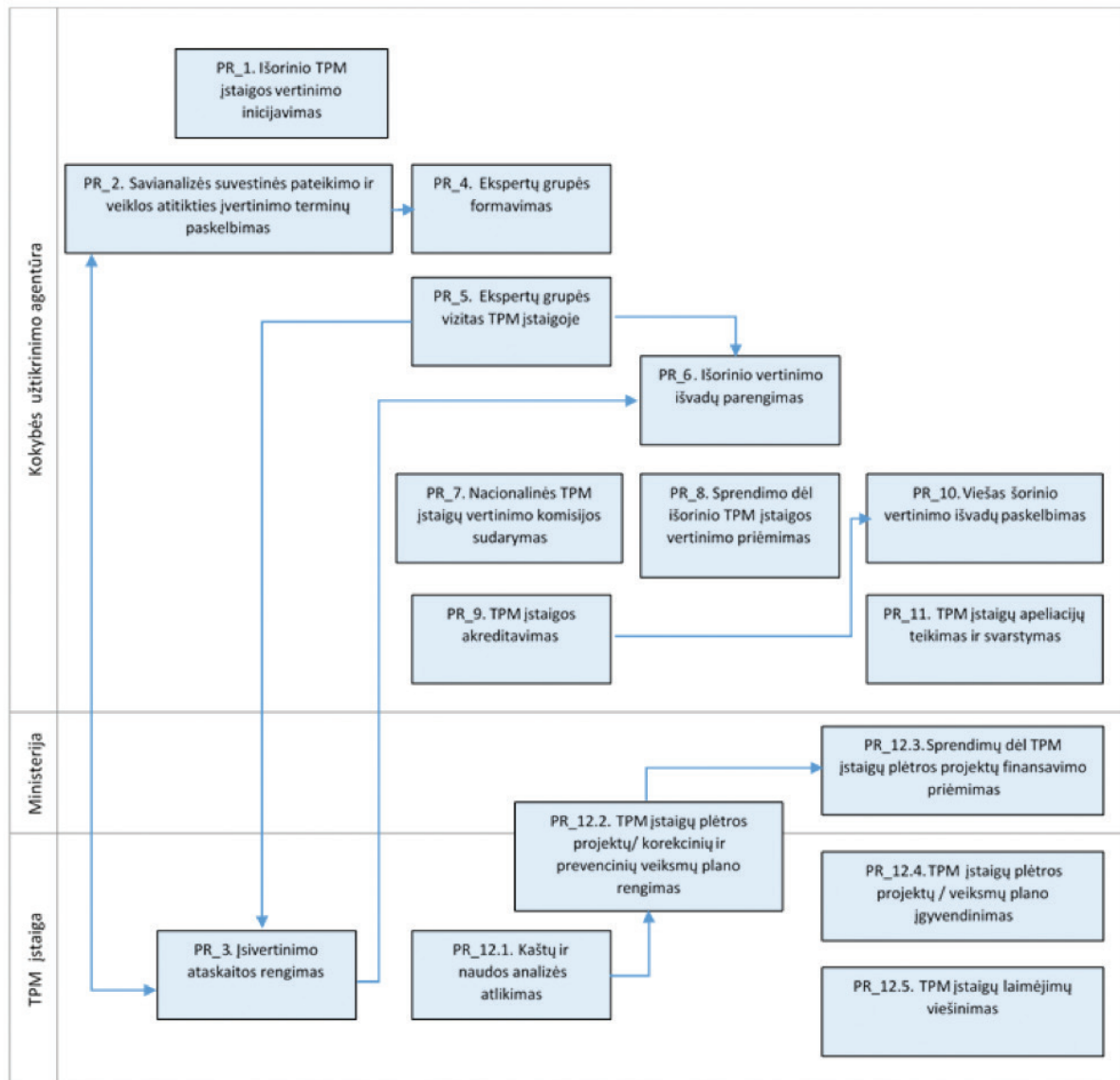
Išorinio vertinimo procesas, vertinimo tikslai ir uždaviniai, vertinimo sritys, kriterijai ir kokybės rodikliai turi

būti aprašyti išorinio vertinimo gairėse / metodikoje ir viešai paskelbti kartu su įsivertinimo ataskaitos šablonu ir vertinimo tvarkaraščiu. Kokybės užtikrinimo agentūros interneto svetainė turėtų būti naudojama kaip pagrindinis susijusios informacijos kanalas, jame turėtų būti skelbiamos gairės, vertinimo tvarkaraštis, ataskaitos, vertinimo išvados ir pan.

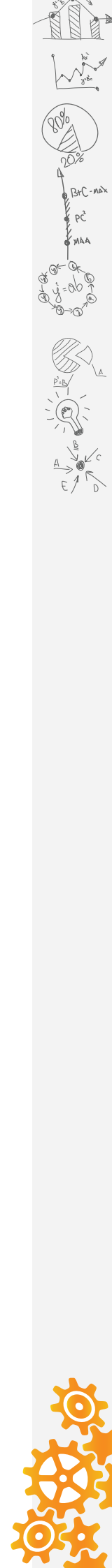
2 paveikslas. Išorinio TPM kokybės vertinimo procesų žemėlapis

2 paveiksle vaizduojamas sąlyginis išorinio nacionalinio kokybės vertinimo modelio procesų žemėlapis. Kiekvienam procesui turėtų būti priskirtas proceso savininkas, jis būtų visiškai atsakingas už to proceso rezultatą.

4 lentelė. Procesų savininkai

Proceso pavadinimas	Proceso savininkas
PR_1. Išorinio TPM įstaigos vertinimo inicijavimas	Kokybės užtikrinimo agentūra
PR_2. Savianalizės suvestinės pateikimo ir veiklos atitikties įvertinimo terminų paskelbimas	Kokybės užtikrinimo agentūra
PR_3. Savianalizės suvestinės rengimas	TPM įstaiga
PR_4. Ekspertų grupės formavimas	Kokybės užtikrinimo agentūra
PR_5. Ekspertų grupės vizitas TPM įstaigoje	Kokybės užtikrinimo agentūra
PR_6. Išorinio vertinimo išvadų parengimas	Kokybės užtikrinimo agentūra
PR_7. Nacionalinės TPM įstaigų vertinimo komisijos sudarymas	Kokybės užtikrinimo agentūra
PR_8. Sprendimo dėl išorinio vertinimo priėmimas	Kokybės užtikrinimo agentūra
PR_9. TPM įstaigos akreditavimas	Kokybės užtikrinimo agentūra
PR_10. Viešas TPM įstaigos vertinimo išvadų paskelbimas	Kokybės užtikrinimo agentūra
PR_11. TPM įstaigos apeliacijų teikimas ir svarstymas	Kokybės užtikrinimo agentūra
PR_12.1 Kaštų ir naudos analizės atlikimas	TPM įstaiga
PR_12.2 TPM įstaigų plėtros projektų / korekcinų ir prevencinių veiksmų plano rengimas	TPM įstaiga / Ministerija
PR_12.3 Sprendimų dėl TPM įstaigų plėtros projektų / korekcinų ir prevencinių veiksmų plano finansavimo priėmimas	Ministerija
PR_12.4 TPM įstaigų plėtros projektų / korekcinų ir prevencinių veiksmų plano įgyvendinimas	TPM įstaiga
PR_12.5 Profesinio mokymo įstaigų laimėjimų viešinimas	TPM įstaiga

Pagrindinės procesų ypatybės apibendrinamos toliau.

Periodiškumas

Išorinis TPM įstaigos vertinimas turėtų būti vykdomas ne rečiau kaip kas penkeri metai, vadovaujantis TPM įstaigų vertinimo metodika / gairėmis. Šiame dokumente nustatytas pasiruošimas išoriniam vertinimui, TPM įstaigos veiklos savianalizės rengimo tvarka, Kokybės užtikrinimo agentūros organizuojamo išorinio TPM įstaigos vertinimo eiga ir procedūros, vertinimo principai, vertinamosios sritys ir kriterijai. Neplaninį išorinį kokybės vertinimą inicijuoti gali TPM įstaigos bendruomenė ar jos tarybos nariai, pateikdami priežastis ir argumentus, dėl kurių turi būti inicijuotas neplaninis vertinimas.

Vertinimo sritys

Profesinio mokymo teikėjų išorinio vertinimo metu, kuris Lietuvoje vyko 2014–2015 m., vertinti pasirinktos šios sritys: mokymo / mokymosi aplinka, mokymasis visą gyvenimą, mokymo prieinamumas, mokymo modernumas, kvalifikacijos atitiktis Lietuvos ūkio poreikiams, informavimo ir karjeros planavimo veiksmingumas. Rekomenduojama, kad išoriniu vertinimu taip pat būtų patikrinta, ar teikiant TPM paslaugas veikia kokybės ciklas.

Įsivertinimo ataskaita

Kokybės užtikrinimo agentūra turėtų užtikrinti, kad TPM įstaigos būtų iš anksto informuotos apie įsivertinimo ataskaitos pateikimo terminą, vertinimo reikalavimus, vertinimo sritis, kriterijus ir rodiklius bei įsivertinimo ataskaitos šabloną. Rekomenduojama, kad TPM įstaigoms būtų duota penki mėnesiai įsivertinimo ataskaitai parengti ir pateikti.

TPM įstaigos yra atsakingos už įsivertinimo atlikimą; jos nusistato vidines savianalizės atlikimo procedūras ir paskiria už savianalizės atlikimą atsakingus asmenis. Savianalizės ataskaitos rengiamos vadovaujantis Kokybės užtikrinimo agentūros įsivertinimo rekomendacijomis ir atsižvelgiant į vertinimo tikslą, uždavinius ir vertinamąsias sritis.

Įsivertinimo ataskaita turi atskleisti įstaigos gebėjimą analizuoti ir kritiškai vertinti savo veiklą, numatyti jos tobulinimo perspektyvą.

Ekspertų vizitas į TPM įstaigą

Kokybės užtikrinimo agentūros darbuotojas kartu su TPM įstaiga turi sudaryti ir raštu susitarti dėl vertinimo taisyklių ir terminų bei ekspertų vizito darbotvarkės. Suderinta ekspertų grupės vizito data ir darbotvarkė turi būti paskelbta TPM įstaigos interneto svetainėje.

Išorinio vertinimo ekspertams turi būti pasiūlyti mokymai siekiant jiems padėti pasiruošti vertinimui (taip pat vertinimo tikslų ir uždavinių išaiškinimas, reglamentuojančių teisės aktų pristatymas ir pan.). Kokybės užtikrinimo agentūra ekspertams įsivertinimo ataskaitą turi pateikti ne vėliau kaip 1 mėnesį iki vizito.

Vizito į TPM įstaigą trukmė yra 1–3 dienos, atsižvelgiant į TPM įstaigos dydį ir jos veiklą apimtis. Vizito metu vyksta susitikimai su TPM įstaigos administracija, įsivertinimo ataskaitos rengimo grupe, mokytojais, mokiniais, absolventais ir socialiniais partneriais. Vizito metu ekspertai turi atlikti TPM įstaigos infrastruktūros apžiūrą ir susipažinti su vertinimui reikalingais dokumentais.

Ekspertų grupės darbą organizuoja ekspertų grupės vadovas. Jis pirmininkauja ekspertų grupės posėdžiams, numato ekspertų grupės narių funkcijas, atsako už visos grupės darbo rezultatus. Ekspertų grupės darbą koordinuoja Kokybės užtikrinimo agentūros skirtas darbuotojas.

RE-CVET TĘSTINIO PROFESINIO MOKYMO KOKYBĖS KODEKSAS

Atlikdami išorinį TPM įstaigos vertinimą, ekspertai vadovaujasi šiais etikos principais:

- *objektyvumo principu*. Ekspertas sąžiningai siekia vertinimo tikslų ir objektyviai atlieka TPM įstaigos vertinimą. Ekspertas, išreiškdamas savo nuomonę, formuluodamas išvadas ir priimdamas sprendimus, remiasi faktais, tikslia informacija ir savo kompetencija;
- *nešališkumo principu*. Ekspertas vertinimo metu veikia nepriklausomai, neatstovauja jokiai institucijai ir yra nešališkas;
- *pagarbos vertinimo dalyviams principu*. Vertinimo metu ekspertas elgiasi profesionaliai, mandagiai, nepiktnaudžiauja eksperto padėtimi, nenaudoja finansinio, psichologinio ar kitokio spaudimo. Vertinimo dalyvius ekspertas priima kaip gebančius atsakyti už savo veiklą, todėl įvardydamas TPM įstaigos stiprybes ir trūkumus vengia patarimų, nurodančių, eksperto nuomone, geriausių sprendimo būdus;
- *konfidencialumo principu*. Visa su vertinimu susijusi informacija (posėdžiuose nagrinėjami klausimai ir kitų vertinimo dalyvių išsakomos nuomonės, savianalizės suvestinė ir papildomi vertinti pateikti dokumentai) yra naudojama tik vertinimo tikslais ir negali būti atskleidžiama kitais tikslais;
- *bendradarbiavimo principu*. Dirbdamas grupėje, ekspertas siekia bendrų tikslų su kitais grupės nariais, laiku atlieka jam grupėje priskirtas užduotis. Bendraudamas su TPM įstaigos atstovais, ekspertas stengiasi padėti TPM įstaigai kelti kokybės kultūrą ir siekia abipusio supratimo.

Vizito pabaigoje ekspertų grupė aptaria vizito rezultatus grupėje ir supažindina TPM įstaigos bendruomenę su pirminiais pastebėjimais.

Išorinio vertinimo išvadų rengimas

Vertinimo išvadų projektas turėtų būti parengtas ir Kokybės užtikrinimo agentūrai elektroniniu paštu pateiktas ne vėliau kaip per 1 mėnesį po vizito į TPM įstaigą.

Išvadose ekspertų grupė pateikia:

- TPM įstaigos veiklos analizę pagal vertinamąsias sritis;
- bendrą vertinimą, siūlymus ir rekomendacijas TPM įstaigai dėl veiklos tobulinimo;
- apibendrinamąjį TPM įstaigos vertinimo išvadą;
- rekomendacijas ir pastebėjimus TPM politiką formuojančioms ir įgyvendinančioms institucijoms.

Ekspertų grupės vertinimo išvados ir siūlymai turi būti argumentuoti, pagrįsti TPM įstaigos savianalizės ataskaita ir papildomais dokumentais, per vizitą surinkta informacija, kitais oficialiais šaltiniais.

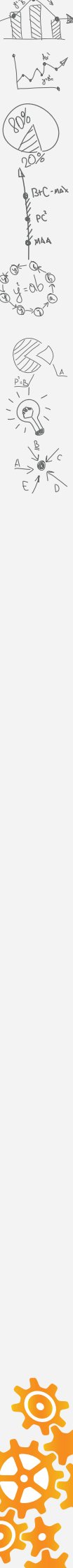
Formuluodami išvadas, ekspertai turi siekti bendros nuomonės. Jeigu jos pasiekti nepavyksta, formuluotės priimamos balsų dauguma, o kitokios nuomonės, nurodžius ekspertą ir jo argumentus, pateikiamos kaip priedas prie TPM įstaigos vertinimo išvadų.

Išorinio TPM įstaigos vertinimo išvados turėtų būti nusiųstos TPM įstaigai, suteikiant jai galimybę pakomentuoti faktines vertinimo išvadų klaidas. Ekspertų grupė turėtų išnagrinėti TPM įstaigos pastabas, pakoreguoti vertinimo išvadas ir pakartotinai jas pateikti Kokybės užtikrinimo agentūrai.

Nacionalinė TPM įstaigų vertinimo komisija

Rekomenduotina, kad TPM įstaigoms vertinti būtų sudarytas išorės komitetas, t. y. kolegiali institucija, kuri pataria Kokybės užtikrinimo agentūrai išorinio TPM įstaigų vertinimo klausimais. Vertinimo komisija vykdo šias funkcijas:

- svarsto, ar ekspertų pateiktos išorinio TPM įstaigų vertinimo išvados yra objektyvios, išsamios ir pagrįstos;
- teikia siūlymus TPM įstaigoms dėl jų veiklos gerinimo ir plėtros, o Kokybės užtikrinimo agentūrai ir ekspertams – siūlymus dėl išorinio TPM įstaigų vertinimo proceso tobulinimo;
- teikia siūlymus dėl teisės aktų, reglamentuojančių išorinio TPM įstaigų vertinimo klausimus, tobulinimo.

Vertinimo komisija sudaroma iš 9 narių. Vertinimo komisijos narius trejų metų laikotarpiui skiria Kokybės užtikrinimo agentūros direktorius. Vertinimo komisijos nariu tas pats asmuo gali būti skiriamas ne daugiau kaip du kartus iš eilės.

Vertinimo komisijos nariais gali būti skiriami mokslininkai, kompetentingumu ir kūrybiškumu pasižymėję atitinkamos srities specialistai, žymūs visuomenės veikėjai, TPM įstaigų administracijos darbuotojai, ekspertinio vertinimo patirties turintys mokytojai, mokiniai ir profesinio mokymo įstaigų socialinių partnerių atstovai. Vertinimo komisijoje turi būti bent po vieną TPM įstaigos valdymo ar administravimo patirties turintį asmenį, TPM mokiniams ir socialiniams partneriams atstovaujantį asmenį. Vertinimo komisijos pirmininką ir jo pavaduotoją skiria Kokybės užtikrinimo agentūros direktorius.

Išnagrinėjusi ekspertų parengtas išorinio TPM įstaigų veiklos vertinimo išvadas, vertinimo komisija pateikia Kokybės užtikrinimo agentūrai vieną iš šių motyvuotų siūlymų:

- pritarti ekspertų parengtoms išorinio TPM įstaigų vertinimo išvadoms;
- nepritarti ekspertų parengtoms išorinio TPM įstaigų vertinimo išvadoms.

Kokybės užtikrinimo agentūra, gavusi vertinimo komisijos siūlymą, informuoja TPM įstaigą ir Švietimo ministeriją apie savo sprendimą.

TPM įstaigos akreditacija

Rekomenduojama, kad į išorinio TPM įstaigos vertinimo išvadas būtų atsižvelgta akredituojant TPM įstaigą. Pavyzdžiui, gali būti nuspręsta akredituoti TPM įstaigą penkeriems metams (jei vertinimo išvados yra teigiamos), trejiems metams (jei vertinimo išvados neigiamos) arba neakredituoti TPM įstaigos, jei jos veikla pakartotinai įvertinta neigiamai.

TPM įstaigai turi būti suteikta galimybė skųsti sprendimą dėl akreditacijos. Rekomenduojama, kad apeliacijoms nagrinėti būtų sudaryta speciali apeliacinė komisija.

Tolesni veiksmai

Švietimo ministerija ir Kokybės užtikrinimo agentūra, bendradarbiaudamos su kitomis ministerijomis, susijusiomis su TPM, ir socialiniais partneriais, turi susitarti dėl tolesnių veiksmų ir išorinio vertinimo išvadų tvarumo.

Pavyzdžiui, per 6 mėnesius nuo tada, kai gaunamos išorinio veiklos kokybės vertinimo išvados, TPM įstaiga turi (arba jai gali būti rekomenduota) numatyti priemones savianalizės ir išorinio vertinimo metu nustatytiems trūkumams šalinti, taip pat įstaigos veiklai tobulinti. Ji gali kreiptis į Švietimo ministeriją ar kitas įstaigas, ESF paramą administruojančias įstaigas dėl finansinės paramos korekcinųjų ar plėtros projektų įgyvendinimo priemonių, jei tokia parama gali būti skirta.

TPM įstaigos turėtų būti skatinamos viešai skelbti savo išorinio kokybės vertinimo (ir įsivertinimo) rezultatus ir numatyti tobulinimo priemones.

Kaštų ir naudos analizė

Kaštų ir naudos analizė (KNA) atliekama tik tada, jei ankstesniais etapais buvo nustatytas poreikis ją atlikti. KNA reikia siekiant nustatyti optimalias priemones problemoms, nustatytoms kokybės vertinimo metu, spręsti arba TPM įstaigos plėtros planui įgyvendinti.

KNA esmė yra užtikrinti, kad tikslui pasiekti naudojamas efektyvus (ne per didelis ir ne per mažas) esamų resursų kiekis. Tuo pat metu svarbu pasirinkti tinkamus tikslus, kad jie geriausiai atitiktų visuomenės poreikius ir neekvotų resursų.

RE-CVET TĘSTINIO PROFESINIO MOKYMO KOKYBĖS KODEKSAS

KNA – tai investicijų efektyvumo vertinimo metodas, kurio metu projekto įgyvendinimui reikalingos investicijos yra lyginamos su investicijų sukuriama socialine ir ekonomine nauda, išreikšta pinigine išraiška. Tai yra vienas pagrindinių metodų, kurį taikant priimami investicijų ir jų finansavimo sprendimai – išanalizavus įmanomas alternatyvas, pasirenkama ta, kuri yra efektyviausia pagal atnešamą socialinę ir ekonominę naudą. Metodas padeda nustatyti, kuris investicinis sprendimas sunaudoja mažiausiai resursų, tačiau tuo pačiu sukuria didžiausią naudą (vertinamas sunaudojamų resursų ir sukuriamos socialinės ir ekonominės naudos santykis). Šis metodas gali būti pritaikytas visais atvejais, kai iš daugelio esamų alternatyvų norima išsirinkti tą, kuri yra pati efektyviausia ir naudingiausia. KNA yra priemonė, skirta būtent tam, kad išanalizavus visas galimas alternatyvas būtų nustatyta pati naudingiausia. Kitaip tariant, tai metodas, kurį taikant galima priimti ir nustatyti racionaliausius ir naudingiausius investicijų sprendimus. KNA metodas gali būti naudojamas visur, kur iš kelių investicinių alternatyvų reikia išsirinkti ekonomiškai efektyviausią.

Vis dėlto KNA taikymas švietimo sektoriuje reikalauja specifinių kituose sektoriuose netaikomų sprendimų ir analizės. Skirtingai nei daugelyje kitų sektorių, pagrindinis švietimo sektoriaus komponentas yra žmogiškasis (nematerialusis), o ne fizinis (materialusis) kapitalas. Šiame sektoriuje sukuriama socialinė nauda gali vertinti įvairius veiksnius, kuriems įtaką daro TPM: nuo dėl dalyvavimo švietime sumažėjusio nusikaltimų skaičiaus iki sumažėjusio pasitraukimo iš švietimo sistemos ar išaugusio absolventų įsidarbinamumo ir jų kuriamos didesnės pridėtinės vertės.

Daugelį šių socialinių naudų galima išmatuoti ir pinigine išraiška, tačiau tam privalo turėti reikalingus duomenis. Kokybiškai atliktos KNA rezultatas – tai argumentų rinkinys, pagrindžiantis, kodėl vienas TPM sistemos ar jos dalių (mokymo teikėjų) tobulinimo investicinis sprendimas yra naudingesnis ir veiksmingesnis už kitas galimas alternatyvas. Priimdami sprendimus, į šį rezultatą privalo atsižvelgti TPM politikos formuotojai ir TPM įstaigų vadovai. Svarbu pažymėti, kad priimant sprendimus privalo atsižvelgti ir į KNA trūkumus, įspėjimus, prielaidas ir kitus esamus analizės apribojimus.

KNA atliekama šiais atvejais:

- planuojant ir įgyvendinant TPM įstaigų plėtros projektus, remiamus ES fondų lėšomis;
- priimant sprendimą ir (arba) optimizuojant TPM įstaigų veiklą, kai pokyčiams įgyvendinti reikia papildomo finansavimo;
- įvertinant TPM įstaigų tinklo restruktūrizavimo (sujungimo, išskaidymo, esminio pertvarkymo) sprendimus;
- įvertinant kelių TPM įstaigų bendrus projektus, siekiant valstybės lėšų panaudojimo optimizavimo, veiksmingumo didinimo;
- įvertinant kelių TPM įstaigų pokyčių / įgyvendinamų projektų įtaką ekonomikai regione ar šalyje.

Atsižvelgiant į KNA išvadas, plėtros projektai gali būti panaudoti šiose srityse: TPM įstaigų infrastruktūros plėtrai, teikiamoms TPM programoms atnaujinti ir naujoms TPM programoms kurti ir įgyvendinti, profesijos mokytojų kvalifikacijai ir gebėjimams tobulinti, TPM valdymui tobulinti.

2.4 KOKIE TPM KOKYBĖS MODELIAI TAIKOMI ĮVAIRIOSE ŠALYSE?

2013 m. buvo atliktas EQAVET įgyvendinimo Europos šalyse vertinimas. Jo metu buvo vertinami kiekvienoje šalyje taikomi kokybės užtikrinimo metodai (ICF, 2013 b). Vertinimas parodė, kad daugelyje šalių (Bulgarijoje, Danijoje, Graikijoje, Suomijoje, Prancūzijoje, Vengrijoje, Airijoje, Latvijoje, Lietuvoje, Nyderlanduose, Portugalijoje, Švedijoje, Jungtinėje Karalystėje) PPM srityje buvo taikoma ta pati kokybės užtikrinimo orientacinė struktūra arba priemonės kaip ir kai kurioms TPM sritims, ir tik 9 šalyse (Austrijoje, Danijoje, Suomijoje, Vengrijoje, Airijoje, Liuksemburge, Maltoje, Nyderlanduose ir Švedijoje) buvo nustatyta aiški TPM kokybės užtikrinimo orientacinė struktūra (kai kuriais atvejais atitinkanti PPM sistemą)⁵.

Dažniausiai pasitaikanti TPM kokybės užtikrinimo ypatybė yra tam tikra teikėjų akreditacijos / licencijavimo forma arba kokybės ženklų suteikimas (20 iš 33 įvertintų šalių). Reikalavimas atlikti įsivertinimą TPM sistemoje, atrodo, taikomas rečiau nei PPM (16 iš 33 įvertintų šalių), o TPM (ar jo dalių) kokybės kontrolė taikoma labai retai (6 iš 33 įvertintų šalių).

Kai kuriose šalyse valdžios institucijos iš TPM teikėjų reikalauja išorinio sertifikavimo, pavyzdžiui, pagal ISO, EFQM standartus. Nacionalinės valdžios institucijos apibrėžia išsistą išorinio sertifikavimo priemonių spektrą, iš kurio TPM teikėjai pasirenka jiems tinkamiausią (žr. Austrijos pavyzdį).

Toliau rasite kitų šalių pavyzdžių apie nacionaliniu lygmeniu taikomas priemones TPM kokybei užtikrinti.

2.4.1 Lietuvos nacionalinis TPM kokybės užtikrinimo modelis

Lietuvoje profesinio mokymo (tiek PPM, tiek TPM) kokybės principai nustatyti Profesinio mokymo kokybės koncepcijoje (Profesinio mokymo metodikos centras, 2008).

Koncepcijoje nustatyta, kaip užtikrinti profesinio mokymo kokybę, kokios įstaigos dalyvauja šiuose procesuose, kokios jų atsakomybės ir kokios veiklos turėtų būti vykdomos.

Koncepcijoje nustatytos šios profesinio mokymo kokybės užtikrinimo priemonės:

- vidinis kokybės įvertinimas. Teisės aktais nustatyta, kad mokyklos veiklos įsivertinimo sritis, atlikimo metodiką pasirenka mokyklos taryba. Ji analizuoja įsivertinimo rezultatus ir priima sprendimus dėl veiklos tobulinimo. Teikėjai patys pasirenka kokybės vadybos modelį;

- nacionalinis reglamentavimas. Profesinio mokymo kokybei įtaką daro šie dokumentai: teisės aktai, nustatantys profesinio mokymo strategiją; nacionalinė kvalifikacijų sandara; standartai; profesinio mokymo programų reikalavimai; mokymo turinys; licencijavimo taisyklės; egzaminų procedūros; pedagogų kvalifikacijos reikalavimai;

- pagalba teikėjams. Profesinio mokymo įstaigoms pagalba teikiama parengiant metodines kokybės užtikrinimo rekomendacijas, organizuojant profesinio mokymo įstaigų personalo ir administracijos mokymus, rengiant ir skleidžiant informaciją apie gerą patirtį;

- išorinis kokybės įvertinimas. Išorinio vertinimo tikslas – padėti profesinio mokymo institucijoms gerinti profesinio mokymo kokybę ir gerinti kokybės užtikrinimo kultūrą. Buvo suplanuota, kad nacionaliniu lygmeniu reguliariai bus atliekamas išorinis profesinio mokymo kokybės vertinimas. Pirmasis bandymas vyko 2010–2015 m. Išorinio vertinimo modelis toliau kuriamas;

- kokybės plėtotos skatinimas. Kokybės plėtra skatinama remiant aukštos kokybės mokymą ir skatinant naujoves, skirtas mokymui tobulinti;

- profesinio mokymo stebėseną. Šiuo metu sukurti nacionalinio lygmens švietimo stebėsenos rodikliai, tačiau

⁵ Kokybės vertinimo metu Olandija, dalis Belgijos, Bulgarija, Kipras, Čekija, Estija, Graikija, Italija, Lietuva, Rumunija, Slovėnija ir Slovakija nurodė, kad jos kuria kokybės užtikrinimo orientacinę sistemą.

RE-CVET TĘSTINIO PROFESINIO MOKYMO KOKYBĖS KODEKSAS

jie tik iš dalies pritaikomi profesiniam mokymui. Nacionaliniu lygmeniu stebėseną atlieka Švietimo ir mokslo ministerija, kasmet rinkdama duomenis iš profesinio mokymo teikėjų. Teikėjų lygmeniu profesinio mokymo įstaigos, įsidiegusios vidines kokybės vadybos sistemas, nusistatė rodiklių ir kriterijų sąrašus;

- licencijavimas ir priežiūra. Licencija įgyvendinti registruotą programą išduodama profesinio mokymo teikėjui, jei jis įrodo, kad 1) profesijos mokytojai arba kandidatai į profesijos mokytojus atitinka programoje ir Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme nustatytus reikalavimus; 2) teorinio ir praktinio mokymo vietos, mokymui skirti materialieji ir metodiniai išteklių atitinka numatomą mokyti mokinių skaičių ir programoje nustatytus reikalavimus; 3) turi mokymo patalpas, aprūpintas materialiaisiais išteklių. Švietimo ir mokslo ministerija vykdo valstybinę profesinio mokymo teikėjų teisinės, finansinės ir pedagoginės veiklos priežiūrą. Ją atliekant nustatoma, kaip teikėjai laikosi teisės aktuose įteisintų normų, ar sudarytos visos būtinos sąlygos teikiamoms mokymo programoms įgyvendinti, ir, jeigu sąlygos netenkinamos, gali atšaukti išduotą licenciją mokyti;

- nacionalinis koordinavimas. Švietimo įstatymas šią veiklą koordinuoti valstybės mastu įpareigoja Švietimo ir mokslo ministeriją. Jai padeda Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras.

2.4.2 TPM kokybės užtikrinimas Kipre

Kipre kokybės užtikrinimo metodai nacionaliniu lygmeniu netaikomi. Apskritai, Kipro švietimo sistemoje nėra jokios nacionalinės kokybės užtikrinimo sistemos. Tačiau kiekviename švietimo lygmenyje yra taikoma tam tikra švietimo politika ir procedūros. Kadangi švietimo sistema yra gana centralizuota, Švietimo ir kultūros ministerija (ŠKM) yra daugiausia atsakinga už kokybės užtikrinimą. Švietimo sričiai taikomos teisės aktų nuostatos yra pateiktos keliuose atskiruose teisės aktuose (įstatymai Nr. 5/71, 56/83, 123/85 ir 154 (I)/99).

Profesinių kvalifikacijų sistemos kūrimas ir naujausia kokybės užtikrinimo sistema TPM teikėjams yra laikomi pagrindiniais blokais, ir jais remiamasi priimant ir įgyvendinant bendrus nacionalinio lygmens kokybės užtikrinimo metodus. Kipre šiuo metu vykdoma svarbi švietimo reforma. Vienas iš jos tikslų yra sukurti kokybės užtikrinimo sistemą. Būta konkrečių pasiūlymų dėl visapusiško vertinimo kultūros ir praktikos pakeitimo visoje švietimo sistemoje, įskaitant jos suinteresuotąsias šalis (mokinius, mokytojus, mokymo programas ir t. t.), tačiau jokių formalų veiksmų dar nesiimta.

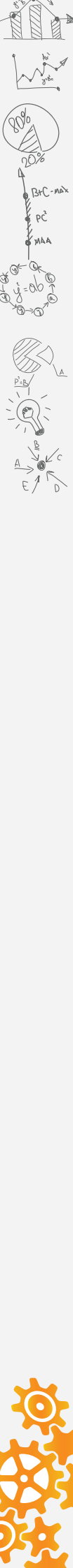
TPM sektorius Kipre yra gana gerai išvystytas, daugiausia per mokesčių ir dotacijų sistemą. Ją vykdo Žmogiškųjų išteklių plėtros tarnyba (ŽIPT). Visos įmonės privalo pagal įstatymus prisidėti apmokestinant darbuotojų darbo užmokestį prie ŽIPT fondo ir gali gauti subsidijų mokymo poreikiams ir žmonių išteklių plėtrai tenkinti pagal įvairias mokymo schemas.

Kokybės užtikrinimo mechanizmai TPM sistemos lygmeniu

Formaliojo TPM programos yra vykdomos vakarinėse technikos mokyklose, jų veiklą prižiūri ŠKM vidurinio techninio ir profesinio mokymo direktoratas. Kalbant apie neformalųjį TPM, Kipre gausu paslaugų teikėjų: ŠKM techninio ir profesinio švietimo ir valstybinės švietimo įstaigos, taip pat privačiosios švietimo įstaigos, pavyzdžiui, kolegijos ir mokymo centrai, taip pat įmonės. Kitų formų neformalųjį TPM remia kitos ministerijos, daugiausia Darbo, socialinės gerovės ir socialinio draudimo ministerija (DSGM), pagal jų kompetencijos sritis. TPM programų siūlo pedagoginis institutas (prižiūrint ŠKM), Atvirasis universitetas, vakarinės mokyklos, taip pat suaugusiųjų švietimo centrai. Profesinio mokymo paslaugų siūlo specializuotosios, aukštojo mokslo įstaigos, pavyzdžiui, Kipro aukštasis viešbučių institutas, prižiūrint DSGM.

Tačiau dominuojantis veikėjas TPM srityje yra Žmogiškųjų išteklių plėtros tarnyba (ŽIPT), nes ji patvirtina ir subsidijuoja valstybinių ir privačiųjų švietimo įstaigų teikiamas mokymo programas daugiau nei 35 metus.

ŽIPT mokymo schemas, taip pat mokymo teikėjų vertinimo ir sertifikavimo sistema kuriamos suinteresuoto-

sioms šalims tiesiogiai dalyvaujant trišalėje ŽIPT valdyboje. Ji nusprendžia, kaip paskirstyti finansinius ir kitus išteklius mokymui ir žmogiškųjų išteklių plėtrai bendrojoje socialinėje ir ekonominėje vyriausybės politikoje.

ŽIPT taiko savo subsidijų politiką kaip vertinimo mechanizmą. Siekiant gauti subsidiją mokymo veikla turi būti patvirtinta ŽIPT. Pagal šią sistemą įmonės nuolat rengia ir teikia mokymo programas ŽIPT. Kad būtų patvirtintos, programos turi atitikti kokybės kriterijus, pavyzdžiui, mokymo tikslai, tikslinės grupės aprašymas, trukmė ir turinys.

ŽIPT inspektoriai taip pat rengia kontrolės vizitus, vykdami į mokymo vietą mokymo vykdymo dieną, remdami esį atsitiktinai pasirinkta mokymo programa. Be to, mokymo teikėjai kas šešis mėnesius pateikia ŽIPT pasiūlymus dėl kelioms įmonėms skirtų mokymo programų, apimančių įvairius įmonėms reikalingus mokymo poreikius, jos taip pat vertinamos ir tvirtinamos dėl tinkamumo gauti subsidijas pagal kokybės kriterijų sąrašą. Pagrindinis siūlomos mokymo programos kriterijus – ar programa skirta rengti specialistams ŽIPT pasirinktose srityse. Šios pasirinktos sritys nustatomos remiantis ekonominėmis ir darbo rinkos prognozėmis.

ŽIPT sieja savo subsidijų politiką su atitinkamų mokymo programų kokybės užtikrinimu. Norint pasiekti svarbių pokyčių labai svarbus Kokybės užtikrinimo sistemos (Αξιολογoσυν)⁶ įgyvendinimas, būtinas mokymo teikėjams vertinti ir sertifikuoti. Sistema numato, kad nuo 2015 m. visų mokymo teikimo elementų (t. y. mokytojų, teikėjų institucijų ir teikėjų infrastruktūros) kokybė privalo būti patvirtinta ŽIPT. Pagrindinis sistemos tikslas – nustatyti minimalius kokybės standartus ir pagerinti bet kurios mokymo veiklos, kurią vykdo ir finansuoja ŽIPT, kokybę.

Pagal šią sistemą vertinime, kuris atliekamas siekiant sertifikavimo, vertinami profesinio mokymo centrai, infrastruktūra ir profesijos mokytojai. Internetu teikiamos paraiškos vertinamos pagal toliau nurodytus kriterijus.

- *Profesinio mokymo įstaigos yra vertinamos pagal tris pagrindinius kriterijus:*

- o gebėjimą organizuoti ir teikti mokymo veiklas,
- o žmogiškuosius išteklius,
- o administracinę infrastruktūrą.

- *Profesinio mokymo infrastruktūros yra vertinamos pagal šiuos kriterijus:*

- o bendrąsias specifikacijas,
- o mokymo klases,
- o administravimo patalpas,
- o kavos pertraukėlėms skirtas erdves,
- o higienos priežiūros patalpas,
- o įrangą.

- Profesijos mokytojai daugiausia vertinami pagal akademinės ir profesines kvalifikacijas, profesinę ir mokymo patirtį. Mokytojai gali dalyvauti ŽIPT rengiamuose kvalifikacijos tobulinimo kursuose ir pademonstruoti savo kompetencijas per pavyzdinius mokymus.

ŽIPT taip pat yra atsakinga už profesinių kvalifikacijų sertifikavimą. Sertifikavimas atliekamas per vertinimą, kuriuo patikrinamos žinios, gebėjimai ir įgūdžiai siekiant mokymosi rezultatus susieti su konkrečia kvalifikacija pagal Profesinių kvalifikacijų sistemą⁷, kurią prižiūri ŽIPT. Sistema veikia nuo 2013-ųjų ir apima turizmo pramonės, gamybos, komercijos, statybos, didmeninės ir mažmeninės prekybos, automobilių remonto, profesinio mokymo, komunikacijos sistemų / tinklų / elektronikos ir kompiuterių specialistų kvalifikacijų įvertinimą ir sertifikavimą. Anksčiau minėtose srityse buvo sukurti 72 profesinių kvalifikacijų standartai. Tikimasi, kad 2014–2020 m. ESF programavimo laikotarpiu bus sukurti 80 sričių standartai.

⁶ http://www.hrdauth.org.cy/easyconsole.cfm/page/project/p_id/23/pc_id/17154.

⁷ http://www.hrdauth.org.cy/easyconsole.cfm/page/project/p_id/82/pc_id/17154.

RE-CVET TĘSTINIO PROFESINIO MOKYMO KOKYBĖS KODEKSAS

TPM kokybės užtikrinimo tvarka teikėjo lygmeniu

Profesinio mokymo įstaigose ir įmonėse profesijos mokytojai atlieka svarbų vaidmenį planuojant ir plėtojant mokymo veiklą. Bendradarbiaudami su mokymo įstaigų vadovais ir atitinkamomis jų valdomomis įmonėmis, jie tiria mokymo poreikius, planuoja mokymo veiklą ir nustato tikslines grupes, kuria mokymo programas, parenka tinkamas mokymo priemones ir įgyvendina programas. Kalbant apie programas, kurios bus pateiktos ŽIPT tvirtinti ir subsidijuoti, jos turi atitikti du kartus per metus nustatomas temines sritis (visoms mokymo programoms) ir ŽIPT nustatytus reikalavimus. Be to, nuo 2015 m. pradžios profesijos mokytojai privalo būti įvertinti ir sertifikuoti pagal ŽIPT reikalavimus.

ŽIPT kokybės užtikrinimo sistema apima (įsi)vertinimo metodikas, jas profesinio mokymo teikėjai naudoja pagal sertifikavimo kriterijų sistemą. Vienas iš elementų, kuriuos ŽIPT vertintojai apsvarsto, prieš siūlydami sertifikuoti mokymo teikėją, yra teikėjo vidinė kokybės vadybos sistema, t. y. būdai ir metodikos, naudojamos mokymo poreikiams įvertinti ir mokymo veiklai planuoti ir įgyvendinti, taip pat mokymosi rezultatų vertinimo būdai (pavyzdžiui, apibendrinamasis, formuojamasis), atraminiai vertinimo taškai (profesijos mokytojai, mokymo programos, mokiniai, infrastruktūra ir t. t.), vertinimo priemonės (klausimynai, diagnostikos esė ir t. t.), vertinimo rezultatų viešinimo / sklaidos būdai, vertinimo rezultatų gavėjai (valdžios institucijos, ŽIPT, darbdaviai, mokiniai).

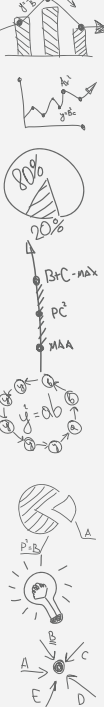
Kalbant apie sertifikavimą, mokymo teikėjai, vykdydami ŽIPT finansuojamus mokymus, privalo išduoti mokiniams mokymo pažymėjimus. Kai kurie mokymo teikėjai vykdo programas, sukurtas remiantis ŽIPT profesinių kvalifikacijų standartais, siekdami padėti asmenims užpildyti mokymo spragas ir įgyti jų kompetencijas patvirtinančius pažymėjimus pagal profesinių kvalifikacijų sistemą.

2.4.3 TPM kokybės užtikrinimo būdai Austrijoje

Ö-CERT (AT-CERT) yra bendras kokybės ženklas, ir jis taikomas nacionaliniu lygmeniu Austrijoje. Ženklas Ö-CERT naudojamas kaip suaugusiųjų švietimo teikėjų kokybės atpažinimo sistema. Ö-CERT sistemos tikslas yra pripažinti „Länder“ (Austrijos federalinių žemių) ir Austrijos Federalinės Respublikos kokybės sampratas ir jau esamas kokybės vadybos sistemas. Ö-CERT sistemą sukūrė Federalinė švietimo, meno ir kultūros ministerija, bendradarbiaudama su geriausiais Austrijos ekspertais, devynių Austrijos provincijų atstovais ir suaugusiųjų švietimo paslaugų teikėjais. Ö-CERT sistema įgyvendinama nuo 2011 m. gruodžio.

Ö-CERT sistema buvo sukurta kaip atsakas į federalinėse provincijose veikiančias devynias skirtingas (išorinio) kokybės vadybos sistemas, kaip subsidijavimo kursų dalyviams pagrindas. Ö-CERT sistemos plėtra leido pasiekti susitarimo tarp devynių federalinių provincijų dėl suaugusiųjų švietimo kokybės užtikrinimo priemonių abipusio pripažinimo. Kitas Ö-CERT sistemos uždavinys buvo susieti kokybės vadybos sistemas ir finansavimą suaugusiųjų švietimo dalyviams. Provincijos siūlo finansavimą suaugusiųjų švietimo programų dalyviams, jei atitinkamas švietimo teikėjas yra sertifikuotas pagal kokybės vadybos sistemą. Iki 2011 m. švietimo paslaugų teikėjams tekdavo taikyti kelias kokybės vadybos sistemas, esančias skirtingose provincijose. Ö-CERT, kaip bendra sistema, dabar sudaro galimybę pripažinti skirtingas kokybės vadybos sistemas ir taip sumažina našą švietimo teikėjams.

Sertifikavimas Ö-CERT sistemoje yra savanoriškas, nors tarpusavio priklausomybė tarp Ö-CERT ir valstybės teikiamo dalyvių finansavimo yra stiprus traukos veiksnys.

Ö-CERT organizacijoms keliamos penkių tipų pagrindinės sąlygos (kriterijai)⁸:

- bendrieji pagrindiniai reikalavimai;
- pagrindiniai reikalavimai, susiję su teikėjo organizacija;
- pagrindiniai reikalavimai, susiję su teikėjo pasiūlymais;
- pagrindiniai reikalavimai, susiję su etikos ir demokratijos principais;
- pagrindiniai reikalavimai dėl kokybės užtikrinimo.

Be to, mokymo paslaugų teikėjai turi patvirtinti savo kokybės užtikrinimo pastangas, taikydami vieną iš Ö-CERT sąrašą įtrauktų kokybės vadybos sistemų ar kokybės užtikrinimo procedūrų. Ö-CERT sąraše yra dešimt kokybės vadybos sistemų ir kokybės užtikrinimo procedūrų, ir visos jos paremtos išorės auditu.

Ö-CERT patvirtintų kokybės vadybos sistemų sąrašas:

- ÖNORM EN ISO 9001:2015 ir ÖNORM EN ISO 9001:2008;
- ISO 29990:2012 ir ISO 29990:2010;
- EFQM tobulumo modelis (Europos kokybės vadybos fondas): „pasišventęs“, „pripažintas dėl aukštų kompetencijų“;
- LQW (į mokinį orientuotas kokybės sertifikavimas tęstinio mokymo paslaugas teikiančiose organizacijose, sukurtas organizacijos „ArtSet“);
- QVB (taikoma Austrijos darbo centruose ir finansuojama ESF lėšomis);
- „EduQua“ (Šveicarijos kokybės ženklas);
- UZB (aplinkosaugos kokybės ženklas / Žemės ūkio, miškininkystės, aplinkosaugos ir vandens išteklių valdymo ministerija);
- OÖ-EBQ (Aukštutinės Austrijos kokybės ženklas; suaugusiųjų profesinis ir neprofesinis mokymas);
- CERT-NÖ (Aukštutinės Austrijos kokybės ženklas, valdomas Dunojaus universiteto ir Kremso prie Dunojaus, suaugusiųjų profesinis ir neprofesinis mokymas);
- S-QS (Zalcburgo kokybės ženklas, suaugusiųjų profesinis ir neprofesinis mokymas);
- „Viena-cert“ (Vienos kokybės ženklas, suaugusiųjų profesinis ir neprofesinis mokymas);
- QVB (švietimo įstaigų tinklo kokybės plėtra).

2.4.4 PPM ir TPM kokybės užtikrinimas Suomijoje

Suomijoje nacionalinę profesinio mokymo kokybės valdymo sistemą sudaro nacionalinis profesinio mokymo valdymas, profesinio mokymo teikėjų kokybės vadybos sistemos ir išorinis profesinio mokymo kokybės vertinimas (Suomijos nacionalinė švietimo taryba, 2008).

Nacionaliniu profesinio mokymo valdymu siekiama nustatyti profesinio mokymo teikimo ir kokybės uždavinius ir užtikrinti, kad šie uždaviniai būtų įgyvendinti. Vyriausybės nutarimu patvirtintas švietimo ir mokslinių tyrimų plėtros planas, teisiniai dokumentai ir profesinio mokymo programos yra laikomi pagrindinėmis kokybės valdymo priemonėmis.

Profesinio mokymo įstatymai suteikia daug galių profesinio mokymo teikėjams priimant sprendimus profesinio mokymo teikimo ir kokybės valdymo klausimais. Teikėjai yra įpareigoti vertinti savo teikiamą profesinį mokymą, jo efektyvumą ir dalyvauti savo organizacijų išorinio veiklos kokybės vertinimo procedūrose. Jie privalo turėti kokybės vadybos sistemą. Kiekvienas teikėjas nusistato savo sistemą; ją sudaro politika ir organizacijos taikomos procedūros. Jos gali būti apibrėžtos kokybės vadove. Suomijos nacionalinė švietimo taryba, bendradarbiauda-

⁸ <https://oe-cert.at/media/oe-cert-basic-requirements.pdf?m=1418629262>

RE-CVET TĘSTINIO PROFESINIO MOKYMO KOKYBĖS KODEKSAS

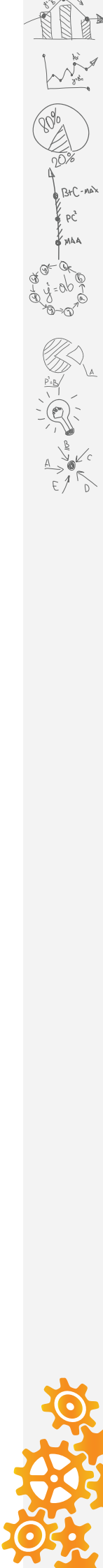
ma su profesinio mokymo paslaugų teikėjais, darbo ir verslo sričių atstovais ir studentais, parengė Profesinio mokymo kokybės vadybos rekomendacijas, kuriomis siekiama padėti profesinio mokymo teikėjams plėtojant ir gerinant savo veiklos kokybę. Švietimo ir mokslo ministerija patvirtino šį dokumentą. Rekomendacijos profesinio mokymo teikėjams paremtos kokybės ciklu ir yra sugrupuotos į devynias puikios organizacijos ypatybes pagal kokybės ciklo etapą (žr. 2 intarpą).

Profesinio mokymo teikėjai, įgyvendindami formaliojo TPM programas, privalo dalyvauti išoriniame kokybės vertinime. Vertinimas yra orientuotas į plėtrą ir paramą priimant sprendimus.

2 intarpas. Profesinio mokymo kokybės valdymo rekomendacijų aprėptis

Bendroji kokybės užtikrinimo sistema (CQAF)	Puikios organizacijos ypatybės
– Planavimas– Įgyvendinimas– Vertinimas ir įvertinimas– Apžvalga (atgalinis ryšys ir kaitos procedūros)	– Holistinis požiūris – funkcijų, kaip visumos, nagrinėjimas– Dėmesys klientui– Lyderystė– Į rezultatą orientuota veikla– Nuolatinis mokymasis, inovacijos ir tobulėjimas– Žmonės ir ištekliai– Efektyvūs procesai– Atitiktis darbo rinkai ir partnerystės– Socialinė atsakomybė

Šaltinis: Suomijos nacionalinė švietimo taryba, 2008

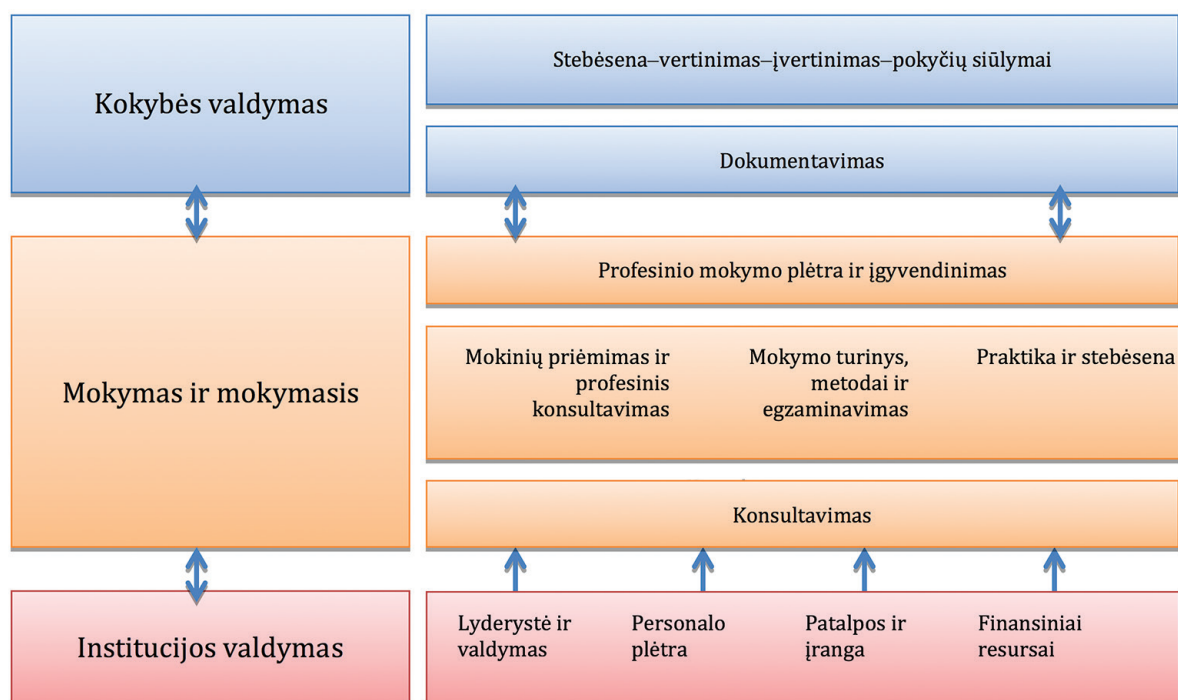

3. KOKYBĖS KODEKSAS TPM TEIKĖJAMS

3.1 Įvadas

TPM įstaigos yra tiesiogiai atsakingos už savo teikiamų paslaugų kokybę. Kadangi mokymas ir mokymasis sudaro kokybės branduolį, bet kurios profesinio mokymo institucijos vidaus kokybės administracija turi sutelkti savo dėmesį pirmiausia į šiuos du dalykus (CEDEFOP, 2015). Užtikrinti tinkamą aplinką ir optimalias prielaidas mokymui ir mokymuisi irgi yra pagrindinis administracijos tikslas. Toliau pateiktame 3 paveiksle parodomos pagrindinės kokybės sritys profesinio mokymo įstaigoje, remiantis CEDEFOP principais.

3 paveikslas. Pagrindinės kokybės sritys profesinio mokymo įstaigoje

Šaltinis: CEDEFOP (2015)

Nuo pačios TPM įstaigos priklauso, kokią vidinę kokybės vadybos sistemą pasirinkti, kaip ją įgyvendinti ir stebėti. Vidinė kokybės vadybos sistema gali būti grindžiama tarptautinėmis kokybės vadybos sistemomis, pavyzdžiui, ISO, EFQM, arba gali būti sukurta ir patvirtinta pačioje įstaigoje. Sistema turi būti nuolat peržiūrima ir tobulinama pagal įstaigos veiklos vertinimą ir išorinius reikalavimus (pavyzdžiui, pokyčius teisės aktuose).

3.2 Pagrindiniai TPM kokybės užtikrinimo instituciniu lygmeniu principai

Kokybės ciklo naudojimas

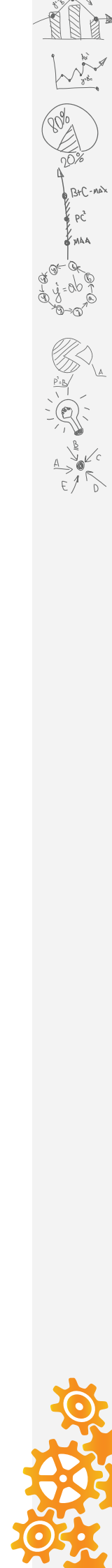
Kurdami institucines priemones, skirtas TPM kokybei gerinti, TPM teikėjai turėtų apsvarstyti, kaip veikia kokybės užtikrinimo ciklas (planavimas, įgyvendinimas, vertinimas ir peržiūra, žr. 1 skyrių ir toliau pateikiamą 5 lentelę). Planavimo etapu turėtų būti parengta TPM ir strateginė jo kokybės užtikrinimo priemonių vizija, įskaitant tikslus / uždavinius, veiksmus ir rodiklius, tada tinkamai įgyvendinami veiksmų planai, atliekama jų įgyvendinimo stebėseną ir korekciniai bei prevenciniai veiksmai.

5 lentelė. TPM teikėjų veiksmai TPM taikant kokybės ciklą

Kokybės ciklo etapas	TPM teikėjų veiksmai
Planavimas	Numatykite siekius / uždavinius ir susiekite juos su Europos, nacionaliniais ir regiono TPM siekiais ir uždaviniais. Į procesą įtraukite suinteresuotąsias šalis. Atsižvelkite į suinteresuotųjų šalių išsakytus vietos poreikius. Konsultuokitės su kitais TPM teikėjais. Sukurkite aiškią ir skaidrią kokybės užtikrinimo ir valdymo sistemą. Pasirinkite tokį modelį, kuris yra tinkamas jūsų įstaigai ir vietos / nacionaliniam kontekstui ir kurį galima kontroliuoti (valdyti). Į kokybės tobulinimą nuo pradžių įtraukite personalą. Paskirstykite atsakomybes už kokybės valdymą ir tobulinimą.
Įgyvendinimas	Sukurkite įgyvendinimo planus. Į procesą įtraukite suinteresuotąsias šalis. Veismų planui įgyvendinti ir nustatytiems tikslams pasiekti numatykite ir paskirkite adekvačius materialiuosius, žmogiškuosius ir finansinius išteklius. Raskite partnerių. Rūpinkitės personalo kompetencijų tobulinimu, taip pat kokybės srities mokymais. Užtikrinkite, kad personalas galėtų dalyvauti mokymuose.
Vertinimas	Sukurkite metodologiją ir priemones reguliariam ir sistemingam įsivertinimui. Reguliariai atlikite įsivertinimą pagal nacionalinius / regiono reikalavimus arba savo iniciatyva. Vertinkite ir peržiūrėkite mokinių laimėjimus ir jų pasitenkinimą. Vertinkite personalo veiklą ir pasitenkinimą. Vertinkite suinteresuotųjų šalių pasitenkinimą mokymosi ir kitomis paslaugomis. Dalyvaukite ir aktyviai remkite išorinio vertinimo procedūras.
Peržiūra	R Reguliariai peržiūrėkite procesus, aptarkite vertinimo procesą su suinteresuotosiomis šalimis, planuokite ir įgyvendinkite atitinkamus korekcinius ir prevencinius veiksmus. Naudokite iš mokinių, personalo ir kitų suinteresuotųjų šalių surinktą informaciją, planuodami tolesnius veiksmus. Atitinkamai koreguokite TPM pasiūlą. Atitinkamai koreguokite TPM kokybės užtikrinimo priemones. Viešai skelbkite informaciją apie peržiūros rezultatus. Naudokite grįžtamojo ryšio ir peržiūros procedūras strateginiam organizacijos mokymuisi.

Adaptuota pagal Europos Parlamento ir Tarybos rekomendaciją dėl Europos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo orientacinės sistemos sukūrimo (EQAVET) (2009).

Vadovybės įsipareigojimai

Kuriant ir diegiant kokybės vadybos sistemą, (vėliau) sistemai veikiant ir ją nuolat tobulinant, įstaigos vadovybės vaidmuo yra vienas reikšmingiausių. Todėl vadovybė turi:

- įstaigos personalui nuolat aiškinti įstaigos mokymo paslaugų teikimo veiklą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų laikymosi svarbą;
- nustatyti kokybės politiką ir tikslus;
- rengti ir įstaigos personalui pristatyti valdymo ataskaitas;
- užtikrinti kokybiškoms paslaugoms teikti reikiamus išteklius.

Orientavimasis į mokinius

Įstaigos vadovybė turi užtikrinti, kad mokinio poreikiai būtų aiškiai apibrėžti ir suprantami visam įstaigos personalui. Todėl būtina nustatyti įvairias mokinių grupes, jų dabartinius ir būsimus poreikius ir būdus poreikiams patenkinti. Įstaigos vadovybė personalui turi nuolat pabrėžti, kad vienas iš įstaigos tikslų – didinti mokinio patenkinimą įstaiga ir jos teikiamomis paslaugomis.

Suinteresuotųjų šalių įtraukimas

Suinteresuotųjų šalių įtraukimas yra vienas esminių bet kurios kokybės užtikrinimo sistemos elementų. TPM teikėjai privalo turėti įvairių suinteresuotųjų šalių tinklus, įtraukdami vietos bendruomenę, darbo biržą, vietos ar regiono darbdavius. Į suinteresuotųjų šalių nuomonę privalu atsižvelgti planuojant paslaugas ir kuriant mokymo turinį, į juos reikia kreiptis vertinant mokymo paslaugų kokybę. Jų konsultacijos yra nepakeičiamos įdiegiant naujoves mokymo paslaugose ir siūlant naujų kursų ar kvalifikacijų. Taip pat patartina įtraukti suinteresuotųjų šalių atstovus į TPM įstaigų valdymą ir konsultuotis su jais formuojant ir peržiūrint kokybės politikos tikslus ir siekius.

Planavimas

Įstaigos vadovybė turi užtikrinti, kad įstaigos kokybės tikslai atitiktų įstaigos veiklos tikslus ir įstaigos galimybes (laimėjimų lygį). Kokybės tikslai turi būti (pa-)matuojami ir atitinkantys įstaigos kokybės politiką. Jie tai pat turi atitikti nacionalinius TPM tikslus. Įstaigos vadovybė turi siekti, kad planavimo procese dalyvautų visa įstaigos bendruomenė ir (jei reikia) socialiniai partneriai. Planuojant ir peržiūrint kokybės priemones rekomenduojama atlikti kaštų ir naudos analizę (daugiau apie tai 2.3 dalyje).

Atsakomybės delegavimas

Įstaigos vadovybė turi paskirti atsakingus asmenis ir užtikrinti, kad kiekvienam darbuotojui priskirti įgaliojimai ir atsakomybė jam yra suprantami ir vykdomi. Įstaigos vadovybė turi užtikrinti, kad įstaigoje veiktų veiksmingas informacijos sklaidos ir grįžtamojo ryšio mechanizmas. Turi būti skatinamas bendruomenės narių bendravimas ir bendradarbiavimas.

Įstaigų valdymas

Įstaiga turi nustatyti / apibrėžti materialinius, žmonių ir finansinius išteklius, kurių reikia tam, kad:

- įstaigoje įdiegta kokybės vadybos sistema veiktų, būtų prižiūrima ir palaipsniui tobulinama;
- būtų teikiamos kokybiškos paslaugos;
- išpildant mokinių (klientų) lūkesčius ir tenkinant jų poreikius būtų užtikrintas mokinių patenkinimas įstaigos teikiamomis paslaugomis ir pačia įstaiga.

Kalbant apie personalo kompetencijas, įstaiga turi:

- nustatyti tam tikrą – privalomą – kompetencijos ir kvalifikacijos lygį darbuotojams, kurių kasdienė veikla tiesiogiai ar netiesiogiai susijusi su įstaigos teikiamų paslaugų kokybės atitikimu nustatytiems reikalavimams;
- esant poreikiui, mokyti tam tikrus darbuotojus arba įgyvendinti kitus veiksmus;
- analizuoti ir vertinti pirmiau įvardytų veiksmų poveikį;

RE-CVET TĘSTINIO PROFESINIO MOKYMO KOKYBĖS KODEKSAS

- užtikrinti, kad kiekvienas darbuotojas suprastų jo pareigoms ir veiklos kokybei keliamus reikalavimus, bei atliekamo darbo įtaką siekiant kokybės tikslų;
- užtikrinti kokybiškoms paslaugoms teikti ir kokybės vadybos sistemos efektyvumui reikiamą mikroklimatą. Mokymo įstaigoje taip pat turi veikti darbuotojų skatinimo sistema ir paramos mokiniui sistema.

Kalbant apie infrastruktūrą, įstaiga turi nustatyti kokybiškoms paslaugoms teikti ir kokybės vadybos sistemos efektyvumui užtikrinti reikiamos infrastruktūros lygį, taip pat užtikrinti, kad ši infrastruktūra būtų prieinama personalui ir prižiūrima. Infrastruktūra yra suprantama kaip:

- pastatai, dirbtuvės, įrenginiai, mokymo priemonės ir pan.;
- kavos pertraukėlių ir poilsio vietos;
- kokybės vadybos sistemos procesams vykdyti reikiama įranga (kompiuteriai, kompiuterių programos ir pan.);
- pagalbinės / techninės priemonės (ryšių ir organizacinė technika ir pan.).

Mokymo paslaugų teikimas

Įstaiga turi sukurti, apibrėžti ir įdiegti paslaugų planavimo procesą (-us). Planuojant, kokios ir kokio turinio mokymo paslaugos bus teikiamos, rekomenduojama analizuoti ir atsižvelgti į darbo rinkos informaciją ir prognozes. Planuodama, kaip bus teikiamos mokymo paslaugos, įstaiga turi nustatyti:

- kokybės tikslus ir teikiamų mokymo paslaugų reikalavimus;
- teikiant paslaugas veikiančius procesus, naudojamus dokumentus ir paslaugoms teikti reikiamus išteklius;
- mokymosi formas (pameistrystė, mokymasis dieną / vakare, nuotolinis mokymas);
- teikiant paslaugas reikalingus priežiūros, vertinimo ir testavimo veiksmus, taip pat paslaugų reikalavimų ir mokinių lūkesčių atitikimo kriterijus.

Kitų paslaugų planavimas

Įstaiga gali nustatyti, kad, be mokymo paslaugų, jos mokiniams ir suinteresuotosioms šalims reikia kitų paslaugų. Tokių paslaugų pavyzdžiai: konsultavimas mokymosi klausimais, karjeros konsultavimas, pagalba įmonėms ieškant darbuotojų.

Teikiamų paslaugų reikalavimų nustatymas

Įstaiga turi nustatyti:

- kokie yra mokinių mokymosi ir susijusių paslaugų (pavyzdžiui, pagalbos įsidarbinant) reikalavimai / lūkesčiai;
- kokie yra kiti teikiamų mokymo paslaugų reikalavimai (teisės aktų ir kitų dokumentų reikalavimai, paslaugų kokybės, jų teikimo būdo, darbuotojų keliami reikalavimai);
- kokie yra realūs darbo rinkos poreikiai ir įmonių reikalavimai darbuotojams;
- kokios yra sektoriaus plėtros tendencijos ir galimi mokymo įstaigos aplinkoje veikiančių įmonių raidos scenarijai.

Mokinių informavimas

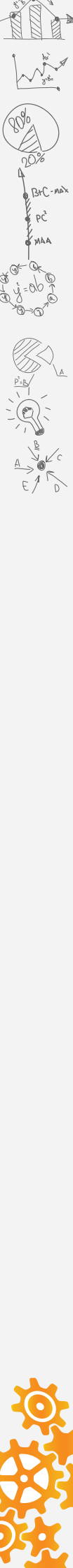
Įstaigoje turi būti sukurtas ir įdiegtas efektyvus mokinio informavimo ir grįžtamojo ryšio gavimo mechanizmas. Jis apimtų:

- informavimą apie teikiamas mokymo paslaugas;
- užklausas, papildomus susitarimus ar ankstesnių susitarimų pakeitimus;
- grįžtamąjį ryšį su mokiniu (pasiūlymus, skundus ir pan.).

Mokymo paslaugų turinio formavimas ir tvarkaraščio sudarymas

Įstaiga turi suplanuoti ir prižiūrėti mokymo paslaugų turinį ir paslaugų teikimo tvarkaraštį. Įstaiga turi nustatyti:

- paslaugų turinio formavimo, paslaugų teikimo, vertinimo, peržiūrėjimo / patikrinimo etapus;
- tvarkaraščio sudarymo etapus;

- personalo atsakomybes ir pareigas.

Formuojant mokymo turinį būtina atsižvelgti į oficialius profesinio mokymo turinį apibrėžiančius standartus, mokymo programas ir darbo rinkos informaciją apie naujus mokymo poreikius.

Paslaugų dokumentacija

Siekdama veiksmingai valdyti paslaugų teikimo procesą, įstaiga turi pasirengti ir teikdama paslaugas naudoti:

- teikiamų mokymo ir kitų paslaugų aprašą, kuriame būtų pateiktos paslaugų charakteristikos (sudėtis, apimtys, specifiška ir pan.);
- mokymo rezultatų vertinimo aprašą;
- vidines tvarkas ir veiklos aprašus (pamokos vedimo tvarka, darbo saugos taisyklės, naudojimosi praktinio mokymo ir kita įranga instrukcijos);
- priežiūros ir matavimo veiksmų atlikimo aprašą ir priemones;
- darbo su mokiniu ir kitais klientais aprašą.

Efektyvi vidinė ir išorinė komunikacija

Įstaiga turi užtikrinti efektyvių vidinės ir išorinės komunikacijos ir grįžtamojo ryšio mechanizmų veikimą. Turi būti skatinamas bendruomenės bendravimas ir bendradarbiavimas. Įstaiga gali nusistatyti vidinės ir išorinės komunikacijos kokybės kriterijus ir rodiklius.

Suinteresuotųjų šalių pasitenkinimo matavimas

Vienas svarbiausių kokybės vadybos sistemos priežiūros elementų – suinteresuotųjų šalių (ir, visų pirma, darbdavių ir mokinių) atsiliepimų apie įstaigos teikiamų paslaugų kokybę ir lūkesčių atitikimą rinkimas ir analizavimas. Todėl įstaigoje turi būti sukurtas ir įdiegtas tokios informacijos surinkimo ir analizavimo mechanizmas. Vienas iš rekomenduojamų informacijos rinkimo būdų yra darbdavių ir mokinių apklausos. Visos kitos susijusios šalys ar mokymo procesų partneriai, ar paslaugų klientai, pavyzdžiui, praktinio mokymo organizatoriai, įdarbinimo agentūros, savivaldybės ir pan., taip pat turėtų būti apklausti.

Stebėseną ir įsivertinimą

Stebėseną ir įsivertinimą yra pagrindinė vidinės kokybės vadybos sistemos dalis. Įstaiga turi susikurti ir įsivertinti priemones kasdieniams procesams stebėti (mokymo paslaugų teikimas, mokinių pasitenkinimas, klaidos, neatitiktys, rodiklių pasiekimas ir pan.). Įsivertinimas turėtų būti atliekamas reguliariai ir turėtų apimti veiklos ir mokymo paslaugų pasirinktose srityse vertinimą, taip pat TPM kokybės politikos ir vidinės kokybės vadybos sistemos veikimo vertinimą.

Įsivertinimo rezultatas yra dvejopas: parengiama įsivertinimo ataskaita, apibendrinanti sėkmingas ir tobulintinas veiklos sritis, ir korekcinį / prevencinių veiksmų planas. Remiantis įsivertinimu, kokybės politika ir kokybės tikslai turi būti peržiūrėti ir atitinkamai pakoreguoti. Vertinimas turi būti atliktas reguliariai, mažiausiai kartą per metus. Rekomenduotina įsivertinimo rezultatus skelbti viešai.

Pagal CEDEFOP (2015), sėkmingas įsivertinimas yra susijęs su aktyviu personalo įsitraukimu į veiklą ir jų teigiamu požiūriu į įsivertinimą. Visų pirma, įstaigos vadovo įsipareigojimas, parama ir dalyvavimas, kokybės užtikrinimo komandos sukūrimas, atvirumas duomenims, faktams ir galimiems pokyčiams, atviros ir sąžiningos diskusijos, nedelsiant priimami sprendimai dėl kokybės gerinimo ir kokybės gerinimo veiksmų planas yra identifikuojami kaip būtinos sėkmingo įsivertinimo sąlygos.

Duomenų rinkimas, analizė ir panaudojimas siekiant gerinti kokybę

Siekdamos įvertinti kokybės vadybos sistemą ir mokymo paslaugų atitiktį suinteresuotųjų šalių poreikiams ir lūkesčiams, TPM institucijos turi rinkti ir analizuoti duomenis, tada panaudoti juos gerinant mokymo kokybę.

RE-CVET TĖSTINIO PROFESINIO MOKYMO KOKYBĖS KODEKSAS

Tyrinėjant duomenis galima nustatyti esamas problemas ir priimti pagrįstus sprendimus apie tai, ką ir kaip reikėtų keisti. Kai padaromi būtini pakeitimai, duomenys padeda įvertinti pokyčių poveikį (EQAVET)⁹.

Planuojant rinkti duomenis reikia atsakyti į toliau pateiktus klausimus.

- Kam reikia šių duomenų?
- Kas bus daroma su duomenimis juos surinkus?
- Kur bus renkami duomenys?
- Kokios rūšies duomenys bus renkami (kokybiniai ar kiekybiniai)?
- Kaip bus renkami duomenys (apklausa, interviu, tikslinės grupės), kas juos rinks ir kaip dažnai?
- Kokie reikalavimai bus keliami duomenų kokybei?
- Kur jie bus saugomi?
- Kaip ir kas juos analizuos?
- Kaip rezultatai bus pateikiami bendruomenei, suinteresuotosioms šalims ir kitiems?

EQAVET išskiria tris duomenų analizės lygius.

1 lygis: kiekybinių ir kokybinių duomenų rinkimas, kai atsakoma į klausimus „Kas yra?“ arba „Kas vyksta?“

2 lygis: duomenų pavertimas informacija, t. y. teikėjams suteikiama galimybė sukurti pagrindinius teiginius ar palyginimus.

3 lygis: informacijos, kaip įrodymų, panaudojimas:

- atliekant vertinimą, pavyzdžiui, „kaip gerai“ arba „iki kurio lygio“;
- priimant sprendimus, pavyzdžiui, „jeigu yra taip, tai mums reikia imtis to ir ano“;
- nustatant prioritetus.

Duomenų rinkimas turėtų virsti intervencijomis. Galimos šios intervencijos:

- bendrosios intervencijos, sutelktos į visus TPM aspektus sistemiskai, t. y. valdymas ir organizavimas, TPM paslaugos, mokinių vertinimas, suinteresuotųjų šalių poreikių atitikimas;
- tikslinės intervencijos, sutelktos į specifinius TPM teikimo aspektus, kuriuos reikia gerinti, pavyzdžiui, siekiant atitikti suinteresuotųjų šalių poreikius;
- atskiros intervencijos, sutelktos į atskirus TPM teikimo aspektus, pavyzdžiui, alternatyviosios TPM programos neturintiesiems darbo.

⁹ Adaptuota medžiaga iš <http://www.eqavet.eu/qc/tns/monitoring-your-system/evaluation/intro.aspx>.

3.3 Kokybės vadybos sistemos dokumentacija

Kokybės vadybos sistema turi būti skaidri ir suprantama TPM įstaigos bendruomenei, mokiniams ir suinteresuotosioms šalims. CEDEFOP (2015) siūlo, kad vidinė kokybės vadybos sistema apimtų procesų, (įsi)vertinimo, stebėsenos ir pokyčių valdymo, dokumentacijos ir komunikacijos aprašymą. Kokybės vadybos dokumentacijos sistemoje turėtų būti saugomi bent jau šie įrašai:

- TPM įstaigos misija ir kokybės užtikrinimo politika;
- pagrindinių procesų ir sąvokų, susijusių su (asmeninėmis) atsakomybėmis, aprašymai;
- vertinimui ir įvertinimui naudojamos priemonės;
- įrašai, fiksuojantys atliktą vertinimą ir įvertinimą;
- įrašai apie visus pasiūlymus, skundus ir po jų atliktus tyrimus;
- protokolai ir diskusijų, kaip pagerinti organizavimo procesų, programos ir paslaugų teikimo kokybę, rezultatai.

Labai svarbu, kad bent institucijos veiklos kokybės politika, pagrindiniai procesai ir atsakomybė būtų apibrėžti viename dokumente (kokybės vadove, vadovėlyje, atmintinėje ar pan.), kuriuo remiantis būtų kuriama, įgyvendinama ir stebima kokybės vadybos sistema. Toks dokumentas taip pat padėtų perteikti kokybės politiką ir procesus darbuotojams, mokiniams ir išorės suinteresuotosioms šalims.

Remiantis Lietuvos TPM įstaigų kokybės vadovų peržiūra, galima išskirti toliau pateiktas būdingiausias kokybės vadovų dalis:

- 1) įstaigos pristatymas,
- 2) įvadas į kokybės vadybos sistemos taikymą,
- 3) sąvokos ir sutrumpinimai,
- 4) kokybės vadybos sistema: procesai ir dokumentavimo reikalavimai,
- 5) kokybės politika ir tikslai,
- 6) vadovybės ir personalo atsakomybė įgyvendinant kokybės vadybos sistemą, vidinė komunikacija,
- 7) išteklių vadyba: išteklių planavimas ir aprūpinimas ištekliais, žmonių ištekliai, jų mokymas, infrastruktūra ir darbo aplinka,
- 8) pagrindinių veiklų ir procesų valdymas (mokymo paslaugos ir kitos paslaugos mokiniams ir suinteresuotosioms šalims): pagrindinių veiklų planavimas, su klientu susiję procesai, projektavimas, pirkimas, pagrindinių veiklų vykdymas,
- 9) matavimas, analizė ir gerinimas: bendrosios nuostatos, suinteresuotųjų šalių ir klientų pa(si)tenkinimas, vidaus auditas, procesų ir paslaugų stebėsenos, neatitiktys ir gerinimas (tęstiniai, korekciniai ir prevenciniai veiksmai),
- 10) priedai: kokybės vadybos procesų schema, kokybės politika, įgyvendinimo ir stebėsenos planas.

4. KONTROLINIS TPM KOKYBĚS SĄRAŠAS

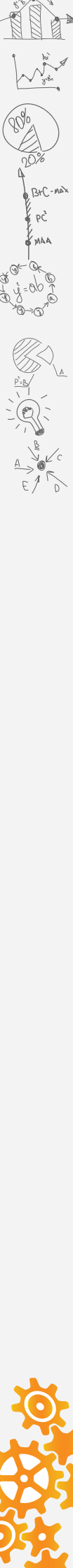
Šiame skyriuje pateikiami glausti kontroliniai TPM kokybės patikrinimo sąrašai, skirti įvairioms tikslinėms grupėms, siekiant veiksmingai panaudoti „Re-CVET“ TPM kokybės kodeksą.

Kontrolinis sąrašas nacionalinėms valdžios institucijoms

1. Atsižvelkite į institucijose taikomas TPM vadybos sistemas ir TPM teikėjų tipus, kurdami ir (arba) gerindami nacionalinę TPM kokybės užtikrinimo orientacinę struktūrą. Kurkite šią sistemą, remdamiesi esama TPM kokybės užtikrinimo praktika. Venkite per didelės reglamentacijos.
2. Įtraukite suinteresuotąsias šalis ir socialinius partnerius į TPM kokybės tikslų nustatymą ir į TPM kokybės užtikrinimo priemonių planavimą, įgyvendinimą ir peržiūrą.
3. Būkite įsipareigoję vykdyti ir gerinti TPM kokybės užtikrinimo orientacinę struktūrą.
4. Užtikrinkite, kad kokybės užtikrinimo ciklas (planavimas, įgyvendinimas, vertinimas ir peržiūra) būtų taikomas teikiant TPM paslaugas, ir užtikrinkite nuolatinį TPM kokybės priemonių gerinimą.
5. Sukurkite reguliaraus ir sistemingo vertinimo metodologiją, apimančią įsivertinimą ir išorinį vertinimą (kai reikia). Išorinis vertinimas (jei toks yra) privalo būti naudojamas TPM teikėjų tobulinimo tikslais, jis turi būti suderintas su TPM teikėjų taikomomis įsivertinimo priemonėmis. Sukurkite teikėjo lygmens TPM kokybės užtikrinimo gaires, pasiūlykite metodinę paramą ir konsultacijas.
6. Kartu su suinteresuotosiomis šalimis susitarkite dėl nacionalinių kokybės rodiklių sąrašo. Apsvarstykite, ar rodikliai bus taikomi TPM teikėjų palyginimui / vertinimui, ar savanoriškam naudojimui, ir išsiaiškinkite, kokie administraciniai duomenys jau renkami.
7. Reguliariai ir nuosekliai rinkite svarbius duomenis, siekdami įvertinti TPM sėkmę ir nustatyti tobulintinas sritis.
8. Integruokite TPM į esamus mechanizmus, skirtus mokymo poreikiams nustatyti ir tenkinti.
9. Sutelkite dėmesį į TPM kvalifikacijų kūrimo ir suteikimo kokybę.
10. Sudarykite sąlygas nacionalinių valdžios institucijų ir TPM teikėjų darbuotojams, vykdančioms TPM kokybės užtikrinimo priemones, tobulinti kvalifikaciją.
11. Sukurkite TPM teikėjams motyvacinių sistemų / paskatų, skatinančių dalyvauti įgyvendinant kokybės užtikrinimo ir gerinimo priemones.
12. Reguliariai skelbkite TPM kokybės vertinimo ir peržiūros rezultatus, skelbkite informaciją apie stipriąsias ir silpnąsias puses, priemones, kurių reikėtų imtis.

Kontrolinis sąrašas TPM teikėjams

1. Būkite įsipareigoję vykdyti ir tobulinti TPM kokybės užtikrinimo sistemą.
2. Suteikite darbuotojams informacijos apie tai, kodėl svarbu laikytis institucijos TPM kokybės užtikrinimo politikos, nustatykite kokybės politiką ir tikslus, nuolat renkite ir teikite darbuotojams valdymo ataskaitas, užtikrinkite išteklius, būtinus norint teikti kokybiškas paslaugas.
3. Užtikrinkite, kad kokybės užtikrinimo ciklas (planavimas, įgyvendinimas, vertinimas ir peržiūra) būtų taikomas teikiant TPM ir nuolatinį TPM kokybės užtikrinimo priemonių gerinimą.
4. Aiškiai paskirstykite atsakomybes už TPM kokybę, sudarykite sąlygas darbuotojams, vykdančioms TPM kokybės užtikrinimo priemones, kelti kvalifikaciją.
5. Įtraukite suinteresuotąsias šalis ir socialinius partnerius į TPM kokybės tikslų nustatymą, taip pat į TPM kokybės užtikrinimo priemonių ir mokymo paslaugų planavimą, įgyvendinimą ir peržiūrą.
6. Užtikrinkite, kad kokybės vadybos sistema būtų skaidri ir suprantama bendruomenei, fiksuokite atitinkamus įrašus dokumentuose. Pasirinkite tokį modelį, kuris būtų tinkamas ir įgyvendinamas / kontroliuojamas.

7. Sukurkite ir įgyvendinkite priemones kasdienių procesų stebėsenai vykdyti, nuolat atlikite įsivertinimą, kurkite ir valdykite informacijos rinkimo ir analizės mechanizmus.
8. Aktyviai įtraukite darbuotojus į įsivertinimo procesus, stenkitės pasiekti greitų sprendimų dėl patobulinimų ir sukurkite korekcinį / prevencinį priemonių veiksmų planą.
9. Užtikrinkite, kad institucija veiktų pagal veiksmingus informacijos sklaidos ir grįžtamojo ryšio mechanizmus.
10. Įvertinkite darbuotojų veiklos efektyvumą ir pasitenkinimo lygį.
11. Viešinkite duomenis, gautus atliekant įsivertinimą ir peržiūrą, skelbkite savo stipriąsias ir silpnąsias puses, nurodydami, kokių priemonių reikia imtis. Pasinaudokite galimybe panaudoti šią informaciją, kad jūsų institucija taptų matomesnė ir patrauklesnė mokiniam.

5. PAPILDOMA INFORMACIJA IR ŠALTINIAI

(žiūrėta 2017-03-23)

CEDEFOP (2011). Glossary. Quality in education and training / Qualität in der allgemeinen und beruflichen Bildung / La qualité dans l'enseignement. http://www.cedefop.europa.eu/files/4106_en.pdf

CEDEFOP (2015). Handbook for VET providers. Supporting internal quality management and quality culture. http://www.cedefop.europa.eu/files/3068_en.pdf

EQAVET (2011). The EQAVET Indicators Toolkit. http://www.eqavet.eu/Libraries/Working_Groups/EQAVET_Indicators_Toolkit_final.sflb.ashx

ETF (2014). Quality assurance in vocational education and training a collection of articles. [http://www.etf.europa.eu/webatt.nsf/0/270970490A6E9327C1257CA800407038/\\$file/Quality%20assurance%20in%20VET.pdf](http://www.etf.europa.eu/webatt.nsf/0/270970490A6E9327C1257CA800407038/$file/Quality%20assurance%20in%20VET.pdf)

Europos parlamentas ir Taryba (2009). Europos Parlamento ir Tarybos 2009 m. birželio 18 d. rekomendacija dėl Europos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo orientacinės sistemos sukūrimo. [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009H0708\(01\)&from=LT](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009H0708(01)&from=LT)

ICF GHK (2013a). Evaluation of implementation of the European Quality Assurance Reference Framework for Vocational Education and Training (EQAVET). http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/more_info/evaluations/docs/education/eqavet13_en.pdf

ICF GHK (2013b). Study on quality assurance in continuous VET and on future development of EQAVET. http://www.eqavet.eu/Libraries/2014_Publications/Study_on_QA_in_CVET.sflb.ashx

Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras (2015). Strategic assessment areas for external evaluation of CVET providers. <http://www.kpmc.lt/kpmc/en/external-assessment-of-vet-quality-esf/>

Profesinio mokymo metodikos centras, 2008. Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcija ir modelis.

Simon Broek, Bert-Jan Buiskool (2013). Developing the adult learning sector. Quality in the Adult Learning Sector. http://arhiv.acs.si/porocila/Quality_in_the_Adult_Learning_Sector-final_report.pdf

Suaugusiųjų švietimo kokybės specialioji darbo grupė (2013). Final report. https://www.hm.ee/sites/default/files/thematic_wg_quality_report.pdf

Suomijos nacionalinė švietimo taryba, 2008. Quality Management Recommendations for VET. http://www.oph.fi/download/131938_Laadunhallintasuositus_en.pdf

UAB „JOSTRA“ and UAB „ORO INCORPORATE“ (2016). Profesinio mokymo kokybės išorinio vertinimo modelis [Model of external evaluation of VET quality]. http://www.kpmc.lt/kpmc/wp-content/uploads/2015/11/PMK_isor_vert_modelis.pdf

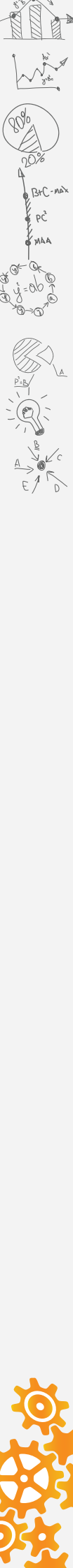
Žmogiškųjų išteklių plėtros tarnyba (Kipras) - Quality Assurance System Forms (ΑξιολογτοΣυμ) for assessing and certifying training providers. http://www.hrdauth.org.cy/easyconsole.cfm/page/project/p_id/23/pc_id/17154

Interneto svetainės:

Europos profesinio mokymo kokybės užtikrinimas (EQAVET): <http://www.eqavet.eu>

Europos suaugusiųjų švietimo tarpusavio vertinimo įrankiai (PRALINE): <http://www.praline-project.eu/>

Europos tarpusavio vertinimo tinklas (European Peer Review Network): <http://www.peer-review-network.eu>

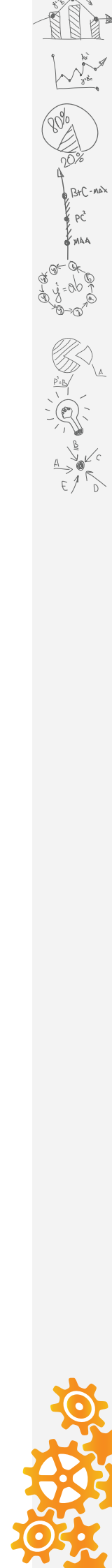
Nacionaliniai informacijos taškai profesinio mokymo kokybės klausimais

Šalis	Įstaiga	Interneto svetainė
Austrija	Austrijos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo informacijos taškas (<i>Österreichische Referenzstelle für Qualität in der Berufsbildung - ARQA-VET</i>)	www.arqa-vet.at
Belgija	Švietimo kokybės užtikrinimo agentūra (<i>Agency for Quality Assurance in Education and Training</i>)	www.akov.be
Bulgarija	Švietimo, jaunimo ir mokslo ministerija (<i>Ministry of Education, Youth and Science</i>)	www.minedu.government
Kroatija	Profesinio mokymo ir suaugusiųjų švietimo agentūra (<i>Agency for Vocational Education and Training and Adult Education</i>), AVETAE	www.asoo.hr
Kipras	Švietimo ir kultūros ministerija (<i>Ministry of Education and Culture</i>)	www.moec.gov.cy
Čekijos Respublika	Techninio ir profesinio švietimo nacionalinis institutas (<i>National Institution of Technical and Vocational Education</i>)	www.nuv.cz
Danija	Vaikų ir švietimo ministerijos Kokybės ir stebėsenos agentūra (<i>Ministry of Children and Education Agency for Quality and Supervision</i>)	www.uvm.dk
Estija	Estijos aukštojo mokslo kokybės agentūra (<i>Estonian Higher Education Quality Agency</i>)	www.ekka.archimedes.ee/en
Suomija	Suomijos nacionalinė švietimo taryba (<i>Finnish National Board of Education</i>)	www.oph.fi
Vokietija	Vokietijos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo informacijos taškas (<i>German National Reference Point for Quality Assurance in VET</i>)	www.deqa-vet.de
Graikija	Graikijos švietimo, religijos reikalų, kultūros ir sporto ministerija (<i>Hellenic Ministry of Education, Religious Affairs, Culture and Sports</i>)	www.yppo.gr
Vengrija	Nacionalinis profesinio mokymo ir suaugusiųjų švietimo biuras (<i>National Office of Vocational Education and Training and Adult Learning</i>), NOVETAL	www.nive.hu
Airija	Airijos kokybės ir kvalifikacijų tarnyba (<i>Quality and Qualifications Ireland</i>), QQI	www.QQI.ie

RE-CVET TĘSTINIO PROFESINIO MOKYMO KOKYBĖS KODEKSAS

Šalis	Įstaiga	Interneto svetainė
Italija	Nacionalinis viešosios politikos analizės institutas (<i>National Institute for the Analysis of Public Policies</i>)	www.inapp.org
Latvija	Valstybinė švietimo kokybės tarnyba (<i>State Education Quality Service</i>)	www.ikvd
Lietuva	Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras	www.kpmc.lt
Liuksemburgas	Švietimo, vaikų ir jaunimo ministerija (<i>Ministry of Education, Children and Youth</i>)	www.men.public.lu
Malta	Nacionalinė tęstinio ir aukštojo mokslo komisija (<i>National Commission for Further and Higher Education</i>)	http://ncfhe.gov.mt
Olandija	CINOP International Agency	www.eqavet.nl
Lenkija	Nacionalinis profesinio ir tęstinio mokymo paramos centras (<i>National Centre for Supporting Vocational and Continuing Education</i>)	www.new.koweziu.edu.pl/
Portugalija	Užimtumo ir pramonės reikalų generalinis direktoratas (<i>Direção-geral do Emprego e Relações de Trabalho</i>), DGERT	www.dgert.msess.pt
Rumunija	Nacionalinis techninio ir profesinio mokymo centras (<i>National Centre for Technical and Vocational Education and Training Development</i>)	www.tvet.ro
Slovėnija	Profesinio mokymo institutas (<i>Institute of the Republic of Slovenia for Vocational Education and Training</i>)	www.cpi.si
Slovakija	Profesinio mokymo institutas (<i>State Vocational Education Institute</i>)	www.siov.sk/siov
Ispanija	Švietimo ministerija (<i>Ministry of Education</i>)	www.mec
Švedija	Švedijos nacionalinė švietimo agentūra (<i>Swedish National Agency for Education</i>)	www.skolverket.se
Jungtinė Karalystė/ Anglija	Verslo, energetikos ir pramonės strategijos departamentas (<i>Department for Business, Energy and Industrial Strategy</i>)	www.gov.uk

Šalis	Įstaiga	Interneto svetainė
Jungtinė Karalystė / Škotija	Škotijos kvalifikacijų tarnyba (<i>Scottish Qualifications Authority</i>)	http://www.sqa.org.uk
Jungtinė Karalystė / Velsas	CollegesWales/ColegauCymru	www.colegaucymru.ac.uk/
Jungtinė Karalystė / Šiaurės Airija	Užimtumo ir mokymosi departamentas (<i>Department for Employment and Learning</i>)	www.delni.gov.uk/
Norvegija	Norvegijos švietimo direktoratas (<i>Norwegian Directorate for Education and Training</i>)	www.udir.no
Šveicarija	Profesinio mokymo ir technologijų federalinis biuras (<i>Federal Office for Professional Education and Technology</i>), OPET	www.seri.admin.ch

Koordinatorius:

CYPRUS
MINISTRY OF EDUCATION
AND CULTURE

Tel. + 357 22800655, + 357 22809530,
Faks. + 357 22428273
El. paštas: dmtee@moe.gov.cy

Partneriai:

Tel. +357 22 375473
Faks. +357 22375598
El. paštas: info@enoros.com.cy

Tel: +370 5249 7126/7130
Faks. +370 5249 7126
El. paštas: info@kpmpc.lt

Svetainė: <http://www.re-cvet.org>
El. paštas: recvetproject@gmail.com
Facebook: Re-CVET

ISBN 978-9963-0-5416-9